

Domoljub

V Ljubljani 29. julija 1942-XX

55 - Štev. 31

Žančica

V ogledalu

Dvomljiva milosrčnost

Rad bi storil nekaj plemenitega. Zato v svoji oporoki določiš precej denarja, ki naj se njegove obresti po tvoji smrti vsako leto dele med reveže. — Ako ne potrebuješ vse svoje glavnice za svoje življenje, zakaj je takoj ne daš revežem, kolikor je ne potrebuješ, če hočeš sedanjim revežem storiti kaj dobrega? Sedanji reveži so tisti, ki zdaj žive okoli tebe. Ali mar misliš, da prihodnji rodovi ne bodo skrbeli za tiste reveže, ki bodo takrat živeli? Ali te ne gane stiska sedanjih revežev? Zakaj te gane stiska tistih, ki jih sploh še ni, ki jih ne poznaš, ki njihovega trpljenja ne vidiš, zakaj pa te ne gane stiska tistih, ki so vsak dan okoli tebe in jim iz oči bereš lakoto?

Bojim se, da je tvoje volilo poznejšim revežem zgolj tvoja želja, da bi še dalje časa živelo tvoje ime v tvoji ustanovi. Pa ne hči

Jeziš se na mater

Praviš, da tvoji materi nikoli nobena reč ni prav, ker je pač stara, sitna in ženska čudnih nazorov, ki dandanes nimajo več veljave. Torej po tvoje greši tvoja mati, ti seveda ne!

Morebiti pa je stvar taka, da tvoja mati ni prav nič čudna in sitna ženska, da pa iz ljubezni do tebe pazi na to, skrbi za te in te opominja. Ti pa se za svoje napake ne brigaš in ti prav nič ni mar, da bi se kaj poboljšal. Zato ti je njeno govorjenje sitnost, ki se ti zdi docela odveč.

Materi večkrat zabrusiš v obraz: »Saj nisem več otrok! Saj sam vem, kaj je prav, kaj hoste sitnari!« — Prav imaš! Otrok res nisi več, ker ti manjka otroškega srca. Zato pa si prevzet in domišljav in veliko preneumen, da bi mogel razumeti in spoštovati materino ljubezen!

Ko je pa Janez tako ljubeznjiv!

Metki se zdi Janez strašno ljubezniv fant in kar rada ga vidi. — Metka, malo pomisli, ali je tvoj Janez res tako ljubeznjiv? Kdaj pa je človek res ljubeznjiv in dober? Kadar ima take notranje lastnosti, ki so vredne spoštovanja. Če je delaven, spreten, preudaren, varčen, pravičen, dobrega srca, sočuten in nežen, stanovit in potrpežljiv, žive vere in bogaboječ, poln upanja in veselja nad cerkvijo.

Ali je tisti tvoj Janez res tak? Le pomisli malo! Kar te je tako vnelo zani, je njegova čedna postava, zgovornost in prikupno vedenje v družbi, zlasti pa njegove od sile medene besede, kadar s teboj govori. Ali je to vsa njegova ljubeznjivost?

Metka, kako hudo se motiš in samo sebe varaš! Nekega dne boš spoznala, da iz Janezove lepe postave pride na dan tisto, kar je res v njej: podla duša! Takrat bo konec laskanju, blesk medenih besedi bo minil, takrat boš spoznala, da je vse bilo zgolj slepilo in goli videz.

Vsega tega pa ti zdaj ni mar, ker ti vidiš slepe čutnost, samoljubje in spogledljivost, resda na misel pa ti je tuja, ker si lahkoživa.

RAZGLED PO SVETU

Vojna poročila

V Afriki so pretekli teden nekaj časa bili zgolj ogledniški boji, v katerih pa so Angleži utrpeli precejšnje izgube na moštvu in gradivu. V sredi preteklega tedna pa so skušali Angleži pri El Alameinu hudo napasti, bili pa so odbiti. V hudih bojih so izgubili nad 1000 ujetnikov, 130 tankov in 18 letal. Junaske italijanske čete so spet zavzele zelenici Džarabub in Siva.

V Rusiji so zavezniške čete dolgo bile v hudih bojih z Rusi pri Voronežu, kjer so Rusi trdovratno branili prehode čez Don. Zdaj je ruski odpor zlomljen. Na jugu so zavezniške čete zasedle Vorosilovgrad in zdaj tudi Rostov. Ruske izgube so seveda velike. — Listi, ki poročajo o teh bojih, omenjajo tudi neprekinljivo junaštvo italijanskih čet, ki so, kakor povsod, nastopale z brezprimernim junaštvom. — V teh delih, ki so jih Rusi zdaj izgubili, je bila večina ruske oboroževalne industrije, ki je zdaj za Ruse izgubljena. — Nemški listi naglašajo, kako je zlasti dragoceno bilo delovanje italijanskih letal, da so mogli zavezniški doseči te uspehe.

Japonci so se izkrcali na severni obali Nove Gvineje, ki doslej še ni bila zasedena. — Japonska letala so bombardirala mesto Cunking, kjer je glavni stan Čangkaikove armade.

Kmet — temelj obnove

Ob otvoritvi poljedelskega zdravstvenega tečaja za učitelje v romunski Bukarešti, je imel podpredsednik romunske vlade profesor Mihael Antonescu govor, v katerem je zlasti poudarjal, da se mora sedanja Romunija vrniti k sebi in z ljubeznijo gledati na deželo in na njene poljedelce. Ta ljubezen naj bo resnična in ne samo na jeziku, saj gre za ljubezen do tistega sloja romunskega naroda, ki daje najčudovitejši zgled kreposti in ustvarja glavne pogoje, na katerih sloni pravica Romunije do zemlje in življenja.

Tobak brez nikotina

Več vrst naravnega tobaka brez nikotina je pred kratkim vzgojil nemški državni zavod za proučevanje tobaka v Pocheimu v Badenju. Lani so pridelali 35.000 stotov takega tobaka, ki prav nič ne zaostaja za slovečim virginskim tobakom iz Združenih držav. Tudi havanska sorta daje v Nemčiji najboljši cigarni tobak. Prej imenovan zavod je sklenil, da bo vzgojil posebno pripravne vrste tobaka za Nemčijo in zasedene dežele.

Nova jezera nastajajo

V zvezi z izredno hudo zimo in vročim poletjem, ki je nato nastopilo, so v Buraganu, znani romunski ravnini med Bukarešto in Konstanco, opazili te dui nenavaden naravni pojav. Ob železniški progi, ki veže obe mesti, se je doslej rodovitno polje spremenilo v veliko jezero. Izprva so mislili, da bo jezero obstajalo samo, dokler se bo sneg topil v gorah. Zdaj so se pa prepričali, da vode, ki so zalile ravnino, ne odtečejo, ker nimajo dovolj novega priliva iz zemlje.

Sedem let že spi

Petdesetletni delavec Palácio Ortona iz portugalske Lizbone je pred sedmimi leti zaspal in od takrat se ni več prav zbudil. Razen zdravnikov streže možu njegova žena, ki čaka na redke trenutke, ko holecen popusti in mož kaže znake, kakor da se na rahlo zaveda svoje okolice in tedaj žena moža brani kolikor se da. Kadar takih svetlih trenutkov ni, hranijo nesrečnega z injekcijami in s klistirji.

Nakup in prodaja ukrajinskih pridelkov

V nemškem Königsbergu so ustanovili razne družbe za nakup in prodajo, oziroma predelavo kmetijskih pridelkov iz Ukrajine. Tako so Nemci

ustanovili: Ukrajinsko družbo za vrtnarske pridelke in za krompir, Ukrajinsko družbo za žito, Ukrajinsko družbo za jajca in perutnino, Ukrajinsko družbo za vnovčevanje živine, Ukrajinsko družbo za nabavo in vnovčevanje (za nabavo predmetov dnevne porabe za ukrajinske kmetovalce), Ukrajinsko osrednjo družbo za mleko in maščobe, Ukrajinsko družbo za predelavo žita, Ukrajinsko družbo za sladkor, Ukrajinsko družbo za predelavo krompirja, sadja in sočiva, in Ukrajinsko družbo za odkup tekstilnih surovin.

KRATKE

z vsega sveta

Po nemških poročilih so Rusi od 14. maja do 14. julija izgubili nad 706.000 ujetnikov, 3440 tankov in 7100 topov.

341 milijonov knjig so lani natisnili v Nemčiji, torej okrog sto milijonov več kakor predlanskem.

Bivši predsednik argentinske republike Roberto Ortiz je 15. julija umrl v Buenos Airesu. Letos bo minulo 100 let, kar je umrl znani italijanski rodoljub Domenico Rossetti, ki se je vse svoje življenje boril proti habsburški misli.

Bolgarsko prestolnico Sofijo morajo zaradi pomanjkanja stanovanj zapustiti vsi, ki so se tja vselili po 1. januarju 1941.

Na pobabilo nemške vlade je dospela te dni v Nemčijo večja skupina turških časnika. Krstni list znamenitega španskega slikarja Velasqueza, ki je bil rojen 6. junija 1599, so našli te dni v Madridu.

Epidemija koz se je pojavila na Angleškem. Zanesilo so jo iz Indije. Nad 500.000 oseb so že cepili.

Velik požar je uničil v Midlandu v ameriški državi Ontario dva parnika, poslopje železniške postaje in vsa nova zasebna poslopja. Škode je pol milijona dolarjev.

Več ležišč zlata in srebra so odkrili letos v Romuniji.

Uratji v Nemčiji smejo od 1. julija dalje popravljati samo budilke in večje žepne in zapestne ure.

Dobro žitno letino pričakujejo — vzlic vojnim težavam — v Ukrajini.

Mesni obrab so znižali v Švici od dveh na en kilogram mesečno na osebo.

Nova ležišča premoaga so odkrili v italijanskih Abrucih.

Pri poletu nad francosko obalo je bil sestreljen eden najboljši znanih angleških lovskih letalcev komaj 22 letni Brendan Finucane.

Nad 2000 ha gozda je uničil požar v okolič francoskega Marsellea.

Za 16 milijonov letev vojnega denarja je dala nakovati romunska vlada za zasedeno Besarabijo in Bukovino, da odpomore pomanjkanju denarja v tamošnjih krajih.

S 1. avgustom bo vlada Združenih držav zaprla vse svoje konzulate na Finskem.

21.000 zasebnih in 1000 gladnih avtomobilov je te dni prenehalo voziti v brazilski prestolnici Rio de Janeiru, Štednja z bencinom!

Finska bo dobavila Bolaprilij 7.500.000 skatliče žveplen v zameno za bolgarski tobak.

Kot izganec je umrl v Parizu profesor Prokopovič, bivši predsednik narodne ukrajinske vlade.

30.000 plemenskih kokoši in 1 milijon piščet za zboljšanje pasme bo letos razdelilo med male kmete na Madžarskem poljedelsko ministrstvo.

Kolera se zelo širi v kitajskem Šangaju. 1.499.100 prebivalcev je štel Rim meseca junija.

Maršal Vorosilov je bil imenovan za vrhovnega poveljnika sovjetskih vojska za obrambo Kavkaza.

Na črnih borzah Južne Amerike je padel severnoameriški dolar za polovico svoje vrednosti.

Da se poljski pridelki ne bodo pokvarili

Bolgarsko kmetijsko ministrstvo bo zgradilo v vseh važnejših poljedelskih pokrajinah sodobne hladilnice in silose. V ta namen je na razpolago 120 milijonov. Ministrstvo hoče s temi poskrbeti, da se v bodoče kvari podvršeni poljski pridelki ne bodo več pokvarili v tako velikih količinah, kakor doslej. Hladilna površina novih naprav bo znašala 72.000 m².

Nove sladkorne tovarne na Hrvaškem

Na prizadevanje hrvatskega gospodarskega ministrstva je družba Sladorana prevzela nalogo, da v šestih letih zgradi več sladkornih tovarn z močjo 30.000 ton letnega pridelka. Eno tovarno so že začeli graditi v Diakovem, drugo pa v Brodu na Savi. Stroje za obe tovarni bodo dobavile nemške tvrdke.

Socialni tečaji na vseučiliščih

Madžarska vlada je izdala naredbo, po kateri bodo v bodoče prirejali tako imenovane socialne tečaje na vseh visokih šolah. V bodoče bodo mogli postati socialni nadzorniki in poročevalci za socialno politiko v upravni službi samo tisti dijaki, ki so dovršili socialne tečaje in opravili predpisani izpiti.

V Romuniji je fižola dovolj

Na romunskem trgu za kmetijske pridelke vzbuja v zadnjem času splošno pozornost velika ponudba fižola in je zaradi tega cena fižola padla globoko pod uradno določeno. Romunski kmetje sicer trdijo, da ta cena ne krije pridelovalnih stroškov, vendar ponujajo blago, ker imajo še velike neprodane zaloge, ki se jih hočejo znebiti, saj obeta letošnja letina fižola izredno dober pridelek. Morda pa roje romunskim kmetom po glavi še kakšne druge misli.

Sloni in morska bolezen

Ze pogosto so ugotovili, da so med živalmi, ki so jih kdaj z ladjami prevažali po morju, posebno občutljivi za morsko bolezen prav sloni. Vendar pa s tem še ni rečeno, da sloni, kadar se jih loti morska bolezen, tudi največ trpe. Pravijo, da ima morska bolezen neprimerno hujši vpliv na konje, čeprav se jih ne loti tako hitro, kot pa slonov. In med konji najhujše zadene ta bolezen dirkače.

Uničen Kijev

O svojočasnem uničenju Kijeva izjavlja tamošnje mestno poglavarstvo po poročilih listov: Največ so trpele glavne ulice: Kreščatik, Nikolajevska, Proreznja, Fundukejvska in Meringovskaja, kjer so bili glavni spomeniki, banke, gledališče itd. Uničenih je 130 vrtov (416.000 m²), porušeni 360 poslopj, ki so bila v teh vrtovih; za njih popravilo je potrebno 892 milijonov rubljev. Iz mesta je treba odstraniti dva in pol milijona ton materiala porušeni poslopj.

Tehtna beseda škofa Santina

Te dni je škof Santin naslovil na kmetstvo prebivalstvo sledeče besede: »Prav je, da imajo ljudje, kolikor je potrebno za njihove družine. Toda živ...a se lahko skrijejo, da se potem prodajajo po pretiranih cenah. Kdor pa ima mnogo denarja, kdor veliko ponuja, ta izdaja narod, ta izdaja revno ljudstvo, ki si ne more v verižniških kupčijah preskrbeti vsega onega, kar je potrebno za obstanek.

Ves svet je goljuf

Švicarsko pravosodno ministrstvo vodi kazensko preiskavo proti občinski upravi obmejnega mesteca Chiasso v kantonu Tessin. Pri nedavnem ljudskem štetju v Švici je občinska uprava tega mesteca prilalet resničnemu številu prebivalstva 469. To je vzbudilo tem večjo pozornost, ker je Chiasso še pri prejšnjih dveh ljudskih štetjih izkazal 510 prebivalcev več, kakor jih je resnično imel. Posledica tega je bila, da je dobivalo mestce vsa ta leta večje zvezne prispevke, kakor bi mu v resnici šli. Preiskava mora zdaj poljsati tudi vprašanje, kaj se je zgodilo z živiliškimi nakaznicami, ki si jih je mestce krivično prisvojilo z navedeno sleparijo.

Kaj je NOVEGA

Biserna poroka

Biserno poroko sta obhajala 21. julija v Bukovju v krogu svojih otrok in vnukov Matevž Božič, po domače Kovačev oče, rodom iz Logatca, in Ivana rojena Bezeljak. Kremenita po srcu in čista po duši sta pred 60 leti sklenila pred oltarjem zvezo, tako sta tudi vzgojila svojih 15 otrok, od katerih jih živi še 9, v pravem krščanskem duhu. Kljub raznim težavam in križem, danim jima po božji Previdnosti, nista nikdar klonila, vse voljno prenašala v molitvi in v zaupanju do naše nebeške Matere s Planinske gore, katere vneta častilca sta ves čas svojega življenja. Naj jima Bog lajša jesenske dneve in ju ohrani zdrava in zadovoljna do skrajnih mej človeškega življenja.

d Nagrado iz Ducejevega sklada v znesku 600 lir sta dobila ob rojstvu dvojčkov zakonca Gorenčič Franc in Františka iz Deseče vasi pri Žužemberku.

d Kateri bankovci so neveljavni. Ker se v plačilnem prometu, zlasti po deželi, ponavljajo dvomi, kdaj je kakšen bankovec neveljaven in kdaj ne, ponovno opozarjamo na pojasnilo Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino, da se predpisi o sprejemanju državnih novcev ali bankovcev, ki so razglašeni za neveljavne, nanašajo samo na bankovce, na katerih so kakor koli pritisnjeni (dodani) zneski, besedila ali besedne in imenske kratice, ki pomenijo sramotjenje državnih ustanov, oboroženih sil, sodnega reda italijanske države in njih emblemov ali ki kakor koli žalijo ugled in čustva italijanskega naroda.

d Če so očetje številnih družin. Po določilih italijanskega uradniškega zakona morajo oditi v pokoj tisti državni uradniki, ki so dopolnili 40 let službe ali pa starost 65 let, če so pri tem imeli službe vsaj dvajset let. Sedaj pa so dobili posemnezi ministri dovoljenje, da pri pošiljanju starih uradnikov v pokoj lahko spregledajo leta tistim uradnikom, ki so očetje številnih družin in morajo za nekatere otroke še skrbeti. Nikakor pa ne sme biti državni uradnik v službi dlje, kakor pa do svojega 70. leta. Leta pa se ne smejo spregledati vojaškim osebam kakor tudi ne sodnikom in profesorjem.

d Smrti ga je rešil. Mladenič Ivan Mrakič iz Hotedrse se je vozil s kolesom po državni cesti proti S. Luciji. Ko je kolesaril, je nenadoma zaslišal obupne klice na pomoč. Sluteč, da gre za kakšnega nesrečnika, ki se bori v valovih za življenje, je hitro skočil po bregu nizdol do reke in opazil sredi vode dečka, ki se je potapljal. Ne da bi pomišljal, se je Mrakič pognal v vodo in z nekaj krepkimi sunki pripeljal še pravočasno do dečka. Potegnil ga je iz nevarnosti in ga spravil na breg. 8letni Stanko, tako se deček imenuje, vse življenje ne bo pozabil na svojega koražnega rešitelja in bo tudi pri kopanju v hladnih valovih našel brhke gorske reke bolj previden.

d Meso v zabojčkih. Po razglasu pokrajinskega prehranjevalnega urada v Rimu je mogoče od 15. julija dobiti mesne konzerve v zabojčkih 300 gramov. Posamezni obroki na osebo so pol zabojčka. Cene posameznih zabojčkov so 12,80 lir za pečeno teletino, 10,30 lir za kuhano salamo, 7,20 lir za kuhano govedino, 7,50 lir za telečji golaž, 13,15 lir za teletino, pripravljeno kot tunina.

d Novi odloki pristojnih oblasti imajo sledeče naslove: Predpisi o reviziji nepremičnin v uporabo za vojaške namene, Predpisi za promet z racionaliziranim tekstilnim blagom, Ustanovitev Društva uslužbencev državnih industrijskih podjetij, Navodila za odpravo rent in drugih bremen, za razdružitev skupnosti in izbris iz zemljiškoknjižnih izpisov zastaranih bremen na nepremičninah, za likvidacijo nepremične imovine in določbe za sodne vročbe nemškimi izselinikom, Kazenske določbe za neustrežanje oblastvenim nalogom, Postavitve v obvezno civilno službo, Najvišje cene sira, Cenik zdravil in zdravilnih drog, Poslovni čas za brivske in podobne obratovalnice, Nagrada carinskemu osebu za izredna dela.

d Na soncu je zaspal z lefo v časopisem. V Milanu se je 71letni upokojenec Lodeski vsedel na klop in bral časopis s pomočjo leče, ker starček

slabo vidi. Pri tem je zadremal. Leča, ki so je držal v desnici, je bila tako obrnjena, da so se skozi njo osredotočili sončni žarki s takšno močjo na časopis, da se je vnel z velikim plamenom. Starček se je predramil in začel klicati na pomoč. Zaradi lažjih opeklin je moral v bolnišnico, obleko pa si je precej obžgal.

d Med kipi ustanoviteljev verskih redov, ki so razmešeni po cerkvi sv. Petra v Rimu, bo našla svoje mesto nova umetnina: kip sv. Marije sv. Eufrasie Pelletier, ustanoviteljice reda »Dobrega pastirja«. Kip je izdelan iz enotnega kosa marmornja, visok je 6 m, težak pa 28 ton.

d Veliko škodo na fitolu, zlasti nizkem, so napravile letos po mnogih naših krajih listne uši.

d Med Italijo in Anglijo je prišlo po posredovanju Švice in Španije do sporazuma o vrnitvi 36.000 italijanskih državljanov iz Abesinije v domovino. Okrog 9500 jih je že prispelo v italijanska pristanišča.

d Nove cene za prodajo čebule in paradižnikov je odredilo ministrstvo za poljedelstvo. Cene čebule na debelo so 85 lir za sto, paradižnikom pa 90 lir.

d Uprava Svetih stopnic pri sv. Janezu Lateranskem v Rimu je prepovedala hoditi po teh stopnicah brez nogavic in s prekratnimi krili.

d Ob hčerkinem spevu iz »Rigoletta« umrl. Angelo Zamboni je bil oče znane sopranistke. Ko je 76letni starček začutil, da se mu bliža konec življenja, je izrazil svoji hčerki Mariji željo, da bi mu zapela spet »Drago imec iz opere »Rigoletto«, kar je hčerka s pretresljivim občutkom tudi storila. Oče ji je takrat, toda še preden je končala, je starček nagnil glavo in izdihnil.

d Zrno je vzkliko v usesu. Nekemu dečku v okolici Ferrare je neopazno priletelo v uho žitno zrno. Čez nekaj časa je začutil fant v ušesu hude bolečine. V bolnišnici so ugotovili, da je povzročitelj bolečin zrno, ki je ob toploti in vlagi vzkliko v usesni notranjosti. Z operacijo je bil rešen neprijetnega gosta.

d Za dojenčke. Od avgusta dalje bodo družinam v Italiji, ki imajo dojenčke do 4. meseca starosti, delili poseben dodatek 100 gramov mila na dojenčka. Milo bodo začeli dajati materam že v devetem mesecu blagoslovljenega stanja.

d Da ustreže običujem, je železniška uprava v Rimu že svoj čas objavila, da smejo potniki za potovanja nad 100 km kupovati vozne listke že dan prej. Zdaj je ta ugodnost razširjena tudi na vsa kraja potovanja po železnicah, ki so v prometu.

d Nabozno razstavo so odprli te dni v Benetkah. Dela so razmeščena v 27 razstavnih dvoranah Kraljevske palače v Benetkah.

d Na drevo je splezal po gnezdo 15letni Mario Rizzi iz Pernate. Pri tem se je dotaknil z desnico žice s tokom visoke električne napetosti. Fant je bil seveda pri priči mrtev.

d Novo plinovorno pripravo, ki omogoča tvorbo plina iz ostankov raznih pridelkov in sadježev (oliv, žita, riža, grozdja, konoplje), je izumil ferarski inženir Rihard Molari.

d Drag kuncce. Neki trgovec iz Apunije ni hotel prodati stranki zajčka. Preiskava pa je dooznala, da je imel trgovec več kunccev spravljivih v neki bližji ledenici. S tem je prekršil obstoječe predpise in je bil zaradi odtegnitve kunccev redni uporabi obojen pred pristojnim sodiščem na šest mesecev zapora in 6000 lir globe.

d Društvo slepih je imelo dne 19. julija 1942 vsakoletni občni zbor v gostilni Lovšin v Ljubljani. Vodil ga je dolgoletni predsednik Anton Pleško, ki se je v imenu slepih vsej javnosti zahvalil za dosedanje pomoči, in prosil naklonjenosti v korist slepih tudi za bodočnost.

d Nesreča ne počiva. Pri razkladanju hlodov si je zlomil nogo Valentin Jerin, 74letni kovač z Verda. — Močno se je udaril po očesu 38letni delavec Janez Kramar iz Ljubljane. — Pes je hudo ugriznil v nogo 13letnega dijaka Ivana Bričla. — Desnico si je porezal na krožni žagi 54letni Albin Južina iz Ljubljane. — Pri padcu s česnje si je zlomil desnico Vekoslav Munda, 13letni sin zidarja iz Ljubljane. — Pri cepljenju drv se je usekal v nogo 34letni natakhar Viljem Dolenc.

d Žalna maša za generalom Baldasarom, ki je padel na polju slave na egiptovskem bojišču, je bila te dni v cerkvi Zalostne Matere božje v Rimu.

d Še nekaj nezgod. Pri padcu se je zelo poškodoval na obeh nogah 41letna Amaliia Sitar iz Ljubljane. — Prste levice je zmečkalo Ani Kovčič, 32letni delavki iz Ljubljane. — Pri padcu z lpe si je zlomila levico Rosika Dučkič, 31letna goienka ljubljanskih šolskih sester. — Pri padcu si je zlomila levico Marija Jakopič, 56let-

NOVI GROBOVI

V Mariboru so umrli: 25letni strojni delavec Franc Lačen, bivši trgovec 77letni Josip Mernik in žena predilniškega mojstra 77letna Emilija Petelinšek. — V Studenčih je umrla 76letna Pavla Pinter. — V Mariboru so odšli še v večnost: 55letni posestnik Franc Ferk iz Selnice ob Dravi, 28letni mesarski pomočnik Karel Srednik in 70letna železničarjeva žena Neža Beribakova. — V Slovenski Bistrici so pokopali 38letnega tovarniškega delavca Franca Turka. — V Polhovem Gradcu je umrl bivši davčni uradnik v Krškem Jakob Trobec. — V večnost je odšel Ivo Turk, bivši župan občine Črna pri Prevaljah. — V Mariboru sta umrli 78letna rentnica Katarina Marko in 71letna bivša gospodinja pomočnica Elizabeta Lešnik. — V Muti je umrl elektrikar v pokolu Ignacij Cerkovnik. — V Košakih pri Mariboru je umrl državni uradnik Jožef Kautzner. — V Mariboru je izdihnila svojo dušo gostilničarka Antonija Golob, stara 48 let. — Dalje je umrl v Mariboru zasebnik Franc Frigula. — V Topolah pri Rogaske Slatini je umrl mladenič Jakob Rak. — Na Bledu je mirno v Gospodu zaspala Mara dr. Sajovičeva roj. Gressel. — V Stožicah pri Ljubljani so djali v grob 67letno Antonijo Sitar roj. Merhar. — V Ljubljani so zapustili solno dolino: strokovnik drž. žel. v p. Bernik Luka, polic. stražnik v pok. Kajin Anton, Marija Mavrin roj. Valenčič, kasačjski sodnik v p. Anton Nagode, župnik iz Črncel pri Dragovgradu g. Drosel, železničar v p. Frano Tabaj, bivši mesar Ivan Kosenina, učiteljica Marija Šteblaj roj. Sirnik, soproga žel. uradnika v p. Františka Jaklič roj. Kastelic. — Naj v miru počivajo! Preostale tolaži Bog!

na žena livarja iz Ljubljane. — Pri obiranju česni je padel in si zlomil ključnico Rudolf Logar 11letni delavec sin iz Vevč. — Na levici se je hudo ranil Ivan Resnik 38letni delavec z Vrhnike. — Z 10 m visoke lipe je padel v Gaberlah pri Brusnicah med obiranjem cvetja 23letni Franc Brumen; zlomil si je obe nogi, več reber in dobil hude notranje poškodbe. — Pri padcu si je zlomil levico Fr. Pezdin, 27letni delavec iz Dobruni. — S česnje je padel in si zlomil levico Ivan Hribar, 14letni sin delavca z Rakeka. — Z lestve je padel in si zlomil desnico Anton Debevc, 59letni delavec iz Bo. Pri padcu na stopnicah, si je zlomila levico 61letna Fani Svaicer. — Pri padcu s česnje si je zlomil levico 13letni Ciril Martinc z Rudnika.

IZ RAZNIH KRAJEV

Valjevo v Srbiji. Tu sta se poročila slovenski rojak Ivan Ulčar, diplom. strojni tehnik, doma z Jesenic, sedaj v tovarni »Vistad«, in uradnica Radmila Karaklačić. Na mnoga leta! — V nedeljo 31. maja je sprejel prvo sv. obhajilo 10 slovenskih otrok. Slavnost je bila v lepo okrašeni cerkvi in nato na vrtu g. župnika Valentina Bertonclja.

Belgrad. Tu sta se vzela 22. junija Drago Kavčič, zaposlen v tovarni »Vistad«, v Valjevu, sin bivšega postajnačelnika iz Kranjske gore, in Daria Herbstova, hčerka šolskega upravitelja iz Ljubljane. Bog dai srečo!

Dolenja vas pri Beli cerkvi. Pri nakladanju ičmenja je koni tako nesrečno brcnil 24letnega blapca Andreja Žuglia, da mu je prebil čelo in razbil nos. Žuglia so prepeljali v bolnišnico in je njegovo stanje resno, ker ima počeno lobanjo.

Kostanjevica. V našem kraju je popravil strehe 49letni krovac Albin Pregrad, doma iz Orhovece pri St. Jerneju. Izgubil je ravnotežje in padel 14 m na tla. Zlomil si je roko in obe nogi ter dobil tako hude notranje poškodbe, da bo težko okrevati.

Bombaž v jugovzhodni Evropi

V jugovzhodni Evropi spada še danes bombaž k najvažnejšim industrijskim rastlinam. Zadnje leto pred sedanjo vojno so pridelale države na jugovzhodu Evrope 89.400 ton bombaža, od tega 66.300 ton Turčija, 14.600 ton Grčija, 6900 ton Bolgarija, 1200 ton bivša Jugoslavija in 400 ton Rumunija. Z bombažem je bilo zasejanega 416.000 hektarov polja. Bombaž bosta skušali pridelovati tudi Madžarska in Hrvaška.

Okrog sosedov

»Pomoč državnim nameščencem in upoko-jencem. Hrvatska vlada je sklenila, da bo ta-koi ustanovila preskrbovalne urade za državne nameščenice in upokojenice. Vsakemu nameščenju in upokojenju bodo na željo dobavili blaga v višini 2000 kun, vračljivih v 12 mesečnih obrokih. Upokojenecem bodo pomagali tudi na ta način, da jim bodo črtali dajatve, ki so jih morali doslej plačevati, n. pr. kuluk in prispevke za — penzijo, ki so jih tudi po upokojitvi še vedno odtrgovali od upokojen-čevih prejemkov.

s Močno se je popravilo zdravstvo na Hr-vatskem v zadnji dobi. V državi je 60 bolniš-nic z okoli 13.5000 posteljami.

s Samo od 15. julija do 15. avgusta bodo trajale šolske počitnice na Hrvatskem.

s Za več ko 40 odstotkov so spet podražili na Hrvatskem tobačne izdelke.

s Ministrstvo prosvete v Tirani je razpi-sano 150 novih učiteljskih mest na področju Kosova, Dibrane in Struge.

s 12 milijonov din za izplačilo zavarovalnin je odobrilo srbsko kmetijsko ministrstvo kme-tom, ki jim je pobila lani toča.

s Odsel. Iz Smartra pri Litliji se je pred dnevi poslovil učitelj Mainecke. Odsel je na novo službeno mesto nekam na Koroško.

s Veliko romanje k Mariji Bistriški pri Za-grebu je bilo ono nedeljo. Romanje je vodil nadškof dr. Al. Stepinac, udeležil pa se je božjepotne procesije tudi zagrebski župan dr. Werner.

s Zdravilna zelišča so nabirali. Šole po vsej Hrvatski so minule tedne prejele izlete v svrhu zbiranja zdravilnih rastlin. Tudi vojaki sami so na svojih pohodih nabirali zdravilne čaje. Ze doslej so se zaloge tako nakopičile, da bodo hrvatski rojaki doma in na fronti skoraj vse leto lahko uživali cenen, zdrav, čaj.

s Prisilna mletva na merico. V srbskem va-ljevskem okraju je izšla naredba, da smejo mlino mleti pšenico in koruzo svojim strankam samo na merico, ne pa proti plačilu v goto-vini. Merica sme znašati do 10% v mletveh da-nega blaga. Merico pa morajo odračunati v blagu mlinarji okrajnim odborom za prehrano.

s 100 letnico rojstva je praznovala te dni v Vojniku pri Celju Ana Preložnikova.

s Zaradi pomanjkanja živil ustanovljajo po Srbiji razne kuhinje. Uradniška kuhinja daje kosilo in večerjo s kruhom za 900 din vsem državnim uradnikom, ki imajo nad 1500 din mesečne plače; oni, ki imajo manj, pa plaču-jejo po 600 din mesečno. Skupna kuhinja slovenske kolonije v Belgradu je povišala ce-ne za kosilo in osebo od 150 na 300 din me-sečno. V koloniji se sedaj hrani nad 100 oseb.

s Na neko postajo na Koroškem je bil pre-mješčen postojaniščnik v Kranju Ivan Toporič.

s Nemška kmetijska šola. Nemška manjšina na Hrvatskem, kjer je manjšinsko vprašanje idealno rešeno, je sklenila ustanoviti kmetijsko šolo, v kateri bodo izobraževali kmetijski naraščaj. Šolo bodo odprli v bližini Osjeka. Pouk bo trajal dve leti in so že poskrbeli dobre učne moči. Šolo bodo otvorili 15. septembra.

s Dunajsko dekleta na spodnještajerskih njivah. Ker so poklicali tudi mnogo spodnje-štajerskih kmečkih sinov na bojišče, je bilo treba zaposliti — kakor čitamo v »Slov. na-rodu« — dne 20. julija — tako nastale vrzeli na kmetih, zlasti zdaj ob žetvi. Zato so po-slale ustanove z Dunaja večje število deklet, ki pomagajo spodnještajerskim kmetom po-spravljati poljske pridelke.

s S hrastovim listom z mečl je bil odliko-van nemški generalfeldmaršal Keselring, kot 15. vojak nemške vojske, odlikovan s tem vi-sokim redom.

s Omejitve potovanja v nekatere nemška področja. Načelnik nemške policije je objavil v listih opozorilo, da so potovanja v češki protektorat, v Poljsko generalno gubernijo, na Gorenjsko v okrožje Bralstok in v Ukrajinski in v Vzhodni državni komisariat preiskoslei prepovedana.

s Huda kazen. Mesarski mojster Ivan Zor-man iz Smlednika je bil obsojen na 18 mese-cov ječe in 1000 mark globo, ker je pol leta prodajal nekemu zasebniku v Kranju meso brez nakaznice.

s Izbor vrtnaric in vzgojiteljic. Kakor lani, bodo tudi letos na Štajerskem velika taborenja 16 letnih deklet, ki so se odločile za poklic

NAŠI VELIKI MOŽJE

Fran Gerbic

Poleg Antona Nedveda, katerega življenje in delo smo prikazali v zadnji številki, šteje med svoje velike može iz druge polovice prejšnjega stoletja naša slovenska glasbena zgodovina tudi — Frana Gerbica.

Gerbic se je rodil 1840 v Cerknici. Šole pa je obiskoval v Ljubljani od ljudske preko nižje gimnazije do učiteljske. Postal je učitelj in provizorično služboval nekaj malega v Trnovem pri Ilirski Bistrici, kjer je opravljal tudi službo tamkajšnjega organista.

Za glasbo je kazal veselje že na učiteljsku in že v Trnovem je kazal sadove svojega glas-benega pouka pri velikem učitelju Mašku, ki ga je na učiteljsku učil petja, teorije, harmonija, klavirja in orgel. Prva Gerbičeva skladba so bili Glasi slovenski, pa tudi tri božične pesmi so bile zraven.

Glasba ga je tako zanimala, da je opustil učiteljski stan in odsel v Prago na konservatorij, kjer je bil učenec velikega Krejčija, ki je bil tudi Nedvedov učitelj. Na konservatoriju je zložil Gerbic nič manj kakor 71 slovenskih cerkvenih napevov. Studije na konservatoriju je končal s evda z odliko. Nato pa se je posvetil petju in šel k operi. Kot operni tenorist je preživel eno leto pri narodnem gledališču v sami Pragi, nato pa devet let pri operi v Zagrebu, eno sezono v Ulmu in eno v Lvovu.

Potem pa je opustil pot opernega peveca in se posvetil poučevanju petja in glasbe. Najprej je kot tak deloval štiri leta v Lvovu na tamkajšnjem konservatoriju, nato pa je prišel v Ljubljano leta 1886. Semkaj so ga namreč po-klicala društva: Glasbena Matica, Narodna čitalnica, Dramatično društvo. In res: Gerbic se je odzval klicu domovine in takoj po prihodu v Ljubljano prevzel mesto pevskega učitelja pri Glasbeni Matici in nastopil kot vodja njeg-e družstvene pevске šole, pri Čitalnici je prevzel mesto njenega pevovodje in ga obdržal do raz-pada tega društva leta 1890., pa tudi pri Dra-matičnem društvu je bil njegov kapelnik tja do l. 1895. Zraven tega je bil mnogo let tudi ponomžni učitelj na učiteljsku in tamkaj po-učeval petje, glasbeno teorijo in harmonijo ter tudi orgljanje. Med drugim je bil tudi pevovodja pri glasbenem društvu »Ljubljana«. Po Belar-jevi smrti pa je prevzel še mesto pevovodje in organista pri sv. Jakobu v Ljubljani. Zadnjih 20 let je bil silno marljiv odbornik našega cerkvenega Cecilianskega društva, zadnja štiri le-

ta pred smrtjo (1913 do 1917) pa je bil tudi član cerkveno glasbene komisije v Ljubljani in kot tak tudi nadzornik slovenskega cerkve-nega petja na deželi ter organistov po Slo-venskem.

Največ svojega dela je posvetil Gerbic Glas-beni Matici, saj je pri nji sodeloval nič manj kakor trideset let in poučeval petje za solo in zборе, klavir, teorijo in harmonijo in ves čas je bil izredno skrben in požrtvovalen vodja njene glasbene šole.

Tako izredno veliko je bilo Gerbičevu dru-štveno in organizatorično delo. Nič manjše pa ni bilo njegovo duševno, njegovo skladateljsko delo. Kot skladatelj je z Nedvedom in drugimi tovariši oral prav za prav ledino na sloven-skem glasbenem polju. Gerbic je bil izredno plodovit skladatelj, ustvarjal je silno hitro, a kljub temu je kazal stalni napredek. Med niegovimi skladbami so znameniti samospievi s klavirjem, zbirka nič manj kot 150 narodnih pesmi za glas in klavir, 20 moških zborov v slovenskem značaju, dve operi, rapso dije, kan-tata Oče naš, simfonije in valčki itd.

Gerbic se je zanimal tudi za slovensko glasbeno časopisje in je sam ustanovil in iz-dajal časopis Glasbena zora. To je bil pomenb-ni zbornik za slovensko glasbo in prav v njem je Gerbic objavil večino svojih prelepih skladb. Listu je dodal tudi književno prilogo, kjer je pač razpravljao o vprašanjih našega sloven-skega glasbenega delovanja in življenja. V tem zborniku so seveda tudi skladbe drugih slo-venskih skladateljev, a njegove v prvi vrsti, saj je njegovih kar 14. Še več njegovih skladb so pa prinesli Novi akordi. Tamkaj je Gerbi-čevih 21 skladb.

Posebej naj omenim Gerbičeve cerkvene skladbe: tri božične, dve slovenski maši, še šest božičnih, pet velikonočnih, dvanajst Mari-jinih, dvanajst Tantum ergo, tri latinske maše. Nekaj cerkvenih in posvetnih skladb pa je še ostalo v rokopisu.

Poleg zornega je Gerbic napisal tudi Me-todiko pevskega pouka, teoretično praktično pevsko šolo, pa seveda mnogo člankov v glas-benih vprašanjih.

Za svoje odlično glasbeno delo je bil Ger-bic izvoljen za častnega člana narodnega gledišča v Zagrebu in Glasbene Maticе v Ljubljani. S tem je dobil pač izredno visoko odli-kovanje in častno mesto med slovenskimi ve-likimi možmi svoje dobe in za vselej.

otroške vrtnarice, vzgojiteljice ali gospodinjie. Konec julija bodo prvo takšno taborišče od-prli v Gradcu, niemu pa bosta sledili še dve v Gradcu in v Mariboru. Vsega skupaj bodo taborišča sprejela 700 deklet.

s Najstarejši hrvatski frančiškan 90 letni zlatomašnik n. Vladimir Dolic je te dni odsel v večnost v Jaicu na Hrvatskem. Naj počiva v miru!

s Poziv pravoslavni v službo. Hrvatsko mi-nistrstvo za domobranstvo je pozvalo vse no-vince pravoslavne veroizpovedi, ki so bili na naboru lani ali predlanskem ter rezerviste let-nikov 1939, 1938 in 1937, da se v 24 urah prijavijo pri najbližnjih vojnih okrožjih za nastop odsluženja kadrskega roka, oziroma tri-mesečne domobranske vežbe. Dodeljeni bodo delovnim batalionom.

s Za novega poveljnika hrvatskega orož-ništva je imenovan vstaski major Pečnikar.

s Vrnili so se na redno delo. Srbska vlada je z ozirom na ureditev razmer v državi izdala uredbo, s katero je razveljavila prejšnjo ure-dbo o vpoklicu državnih in samoupravnih urad-nikov v vojaško službo zaradi uničenja notra-njih neprijateljev. Ob tej priliki srbska vlada izjavlja, da so se notranje razmere v Srbiji že

toliko popravile in uredile, da se uradništvo zopet lahko posveti svoji redni službi.

s Več strniške koruze. Da bi pridobili na Hrvatskem čim več zelene krme in hkrati omogočili večjo preskrbo prebivalstva z živil-i, bodo mnogo strnišč zasejali s koruzo in jo bodo pustili rasti vsaj ponekod do pozne je-seni. Upajo, da bo pri ugodnem vremenu tudi strniščna koruza še nastavila storže, ki bi ku-hani ali na žaru pečeni lahko na jesen služili za prehrano prebivalstva, medtem ko bi zelena koruza služila kot krma.

s Nad štiri milijone kosil in večerji so v prvem letu obstoja izdale ljudske kuhinje bel-grajske mestne občine.

s Razne neznade. Roko si je izpahnila 59-letna Alojzija Lamprecht iz mariborske okolice. — Ko je cepila drva, si je odsekala palec na leviči 19 letna Marija Finkuš iz Zgor. Jablan. — Med delom je zmečkal ного 45 letnemu Francu Trstenjaku iz Ruš. — Desnico si je zlomil 80 letni Franc Igro iz Studencev. — Ker je preveč pil, se je zastrupil z alkoholom v Gor. Kungoti hlapec Karel Sorečnik iz Mari-bora. — Na ostro sekirko je padel s hrblom 69 letni mizar Mihael Kanceler iz Lasnje; se-kira se mu je zapčila globok v levi bok.

(Dalje.)

Kri mu je zavrela v glavi in žile na čelu so se mu napele.

Fantje so pritekli k njemu. Odpeli so mu srajco in jo slekli. Na rjavem, koščenem hrbtu je zvela dolga črna rana, podpluta s strnjeno krvjo, ki se je cedila iz rane. Erna je namočila cunjco, da so mu spirali rano. Divje bolešno je gledal v ljudi.

»Kdo vas je, oče?« je vprašala hči. Nejček, ki je držal v roki okajeno lampo, je zaplakal. »Kdo?« je počasi trgal iz sebe. »Kdo drugi kot hudič — tisti prokleti...« Naprej ni izgovoril. Vedeli so pa vsi, koga je mislil. Hoteli so mu obvezati rano, pa ni pustil. Obkel si je okrvavljeno srajco in zavil v bajto.

»Lahko noč!«

Za njim je jokal Nejček, noseč v roki medlo luč. V fantih je zavrelo. »Zdaj smo si na jasnem, Erna! Vrgla je vstran krvavo cunjco in izginila molče skozi vrata. Nad lubnico sta se sklanjala hči in otrok. Stari je ležal na strani, pa ni stokal. »Bo že boljše je tolažil oba. »Saj mu bom plačal, krvavo mu bom plačal! Zaradi vaju sva se udarila v jami! Nisem videl, zato nisem zadel. Bom pa v drugi!« Pri moji veri, da bom!«

Zunaj je vršalo kakor v sršenovem gnezdu. »Gume na kolesih mu porežemo! Trebuh mu pripravmo! Golazen naj izgine iz naše vasi!«

Na hrastih v gmajni je skovikala sova. Po zajedenih grapah se je plazila črna noč. Črni oblaki so se zbirali nad gorami k posvetovanju. Veter je preganjal soparico, ki je puhela iz ožganih tal. Pripravljala se je nevihta.

V peščenem hribu, ki se je vzpenjal nad rudi, so zijale kot pošastne oči globoke jame. V njih so peskarji kopali pesek za cesto. Material so sejali skozi velike, poševno stoječe mreže. Ogromne kupe presejanega peska je nakladal in odvažal Ludvikov tovorni avto. Peščeni hrib so kupili furmani na Gregorjev predlog. Ko so pa izgubili vožnjo in prišli ob denar, je pokupil od njih ves svet, tudi kamnolom pod goro. Ludvik. Rajši bi prodali gmajno vragu kakor prešernemu tekmeču, toda stila je butala ob vrata.

Pred jamami so drobili kamenje trije kamnarji, med njimi stari Fortunat. Sedel je sam zase ob kamnitem kupu na enonožnem stolu in udarjal s kladivom, nasajenim na dolg ročaj. Delo ni bilo težko, pač pa dolgočasno in utrudljivo. Enakomerno je pelo kladivo po žarečem kamenju. Sonce je peklo, da je puhelo iz gruča kamenj iz peči. Fortunat sonca prav za prav ni videl, odkar je napol oslepel, samo čutil ga je, ko se mu je zajedalo v kožo in dražilo levo oko, ki je še edino, dasi megleno, razlikovalo predmete. Na golem hribu je raslo brinje, le ob cestli je bilo zasajenih nekaj borov, ki so metali skromno senco za opoldanski počitek. Dolgo itak niso smeli peskarji počivati. Kakor pes se je zakadil med nje palir, ki je pridiral na motorju ter jih s psovki in grožnjami spodil zopet med

kupe razbeljenega gruča. Fortunat se je opoldne splazil do bližnje peščene jame. V njej si tipajoč zavaljal kamenje, da je lahko sede po južinal. Nato se je zleknil po tleh in zaspal v senci. Palir ga je iztaknil, osorno nahrulil in spodil iz jame. V jamo samo si pa ni upal stopiti, da ne bi zadel ob kolo, s katerimi je bila podprta jama. Dogodilo se je že nekajkrat, da so podporniki odnehali in da sta kamenje in gruča zasula peskarje. Zadnje dni, odkar sta se udarila s Fortunatom, je pa še bolj pazil nase, ker je dobro vedel, da v starem gori maščevanje in da mu ni dosti do življenja. Samo zarenčal je pred jamo in naglo odšel.

Tistega dne po nevihti se je ozračje ohladilo. Ker je bil pesek moker in pot blatna, niso prišli na delo peskarji, samo kamnarji so tolkli po izpranem kamenju. Prav ob strani je sam zase sedel Fortunat. Na užgani, udrti obraz mu je legla topa žalost. Tolkel je s kladivom, kakor bi pobijal gade. V prestedkih je obstal, se pretegnil in bolešno zajčkal; rana na hrbtu ga je bolela. Ostal bi doma, pa mu ni dalo miru. Vso dolgo noč ni zaspal. Do potankosti je spredel načrt za ta dan. Zjutraj, ko je odzvonilo svele jutro, se je izvekel iz postelje, ogrnil kamizolo in zavil v gmajno. Steza do korita mu je bila znana. Dež je namočil tla, da je voda drla iz zemlje. Ustavil se je ob koritu in z rokami zajel vodo. Sedel je na rob in poslušal, kako je šumela voda. Nekajkrat si je zmočil vroče čelo, da bi pomiril strašne misli v glavi. Po poti je prišel Gregor. Čistil je z motiko kanale, ki jih je neurje razirilo.

Daniti se je začelo. Hladen veter je zavel z gora, ki so očiščene blestele v zarji. Nevihta je potlačila žito, ki je poglelo na njivah. Gregorja je ta prizor potrl. Zdelo se mu je, da gre vse po zlu. Shujšal je zadnje čase in blodil po gmajnah. Tudi v njem se je kuhalo maščevanje nad palirjem in zaželel si je, da bi ga srečal na samem.

Opazil je Fortunata ob koritu. Krenil je k njemu in ga poklical: »Fortunat!«

»Končajso zlodēja, preden naju pokonča.«

Starec se je pramuknil. »Kdo kliče? Ne vidim nič!« Gregor je prisedel. Sprva sta molčala. Bolest jima je razvezala jezike. Drug drugemu sta razkrivala nesrečo in nevede hujkala zoper palirja. »Fortunat!« je šušal Gregor. »Končajso zlodēja, preden naju pokonča! Veš kaj, jame so temne, stebri majavi, kamenje komaj čaka, da ga sproži vragu na glavo. Usulo se bo in ga pokonča. Ti si napol slep, nihče ti ne bo mogel do živga!«

Fortunat se je zamislil.

Pred bajto je prišla Erna in zaklicala: »Oče, jest, mleko bo mrzlo!«

Poslovila sta se nagloma in brez besed.

Hči je očetu povedala, da peskarjev ne bo na delo. Nič ni dejal, kar ždel je v upanju, da

se bosta s palirjem srečala na samem. V blačni žep si je utaknil dolg, oster foveč, a kljuko je snel železno okovano palico. Nestrpno je pričakoval poldneva.

V vasi je zazvonilo poldne, nekam dolgo je zvonilo in poznalo se je, da so pod turnom otroci. Odložil je kladivo, obrisal si je pot z rokavom, tipal po nožu in se plazil pred jamo.

Po stezi si je med brinjem utiral pot Nejček. V culi je nesel lonec skuhnje s turškim kruhom in veliko leseno žlico. Polti je prt, kot ga je bodilo brinje. Pred jamo je zaklical: »Očka!«

»Hoj!« se je oglasil Fortunat.

Fantič je krenil proti votlini. Odvezal je culo, previdno podal očetu lonec, nato še žlico in sedel na pesek. Starec se je površno prekrizal in znel z žlico.

»Ali vas še kaj boli, očka?« je vprašal mali.

»Ne bo hudega, Nejček! Boli, pa nehač je dejal možato. V sruču pa mu je bilo prijetno in nežno, da bi pobožal otroka, ki edini še čuti z njim. Zelo rad je imel Fortunat Nejčka. Igračo bi mu delal, če bi videl. Na kolenih ga je pestoval in masleno štruco mu je nekajkrat kupil. Tako rad bi ga peljal na sejem, pa ni mogel. Še tako ga je moral večkrat mali voditi, zlasti če je bilo mrachno. Kar za roko ga je prijel in nagovarjal: »Pazite očka, kamen! Zdaj bo pa luknja, tam je blato!«

»Saj vidim!« se je navidez branil Fortunat. Pa v resnici ni videl in dobro mu je bilo, da je hodil Nejček z njim. Samo potihoma naj mu kaže, je prigovarjal, da ne bodo ljudje mislili, da je res slep.

Nekaj pa je bodilo Fortunata v dno duše: »Da bi ga videl, Nejčka, na lastne oči naj bi ga videl v obraz, oči — da bi presodil, če je res sin tistega, ki je kriv strahotnih nesreč! In tega Fortunat ni mogel, ker so skoraj ugasnile njegove oči.

Pojuzinal je. Vsakokrat pa je imel navado pustiti nekaj v loncu za Nejčka. Tokrat mu je pustil veliko, ker mu jed ni dišala.

»Le zajemi, Nejček!«

»Potem bo pa za vas premalo.«

»Dosti je za oba.«

Fantič je hlastno jedel in migal z glavo, kakor je videl pri konjih.

Mama je rekla, da pridite domov. Danes ne bo palirja! Najček je segel v žep, Fortunat pa je nagloma zasekal besedo:

»Kdo pravi, da onega ne bo?«

Mama je rekla in jaz sem ga srečal, ko je šel z motorjem v mesto. Pogledaj, očka! Deček je stegnil roko, na majhni dlani se je zasvetila desetlica.

»Kaj imaš?«

»Denar!«

»Kdo ti ga je dal?«

»Palir.«

Staremu se je raztegnil obraz. Grobo je vprašal: »Kdaj?«

»Saj sem rekel: danes, zdaj, tamle doli pod hišami. Preden je pognal kolo, me je poklical: »Nejček!« je dejal, sem pojdi in vzemi, pa kolač si kupi!« Nato je odrdral: Poj, poj, poj!«

»Proč vrzi!«

»Zakaj?«

»V stran ga zaženi, sem dejal!«

Fantiču je šlo na jok. Umaknil je roko in krepko stiskal denar. Fortunatu je vrela kri. Zamahnil je z roko, da bi zagrabil Nejčka. Mali se je preplašeno umaknil. Nikdar ni videl očeta tako divjega.

»Si treščil proč!«

»Ne!« Nejček se je plazil po pesku. Fortunat je stegnil roko in zagrabil za kladivo.

V starem je besnelo kakor ob hudi urli. Sikalo je vanj in ga nagovarjalo, naj udari. »Daj, pankrt!« je hujskalo. »Gadjo zalego boš zatrl. V krvi mu teče isti strup, ki mu ga je nalil oče. Ta strup se bo razlezel v njem in zastrupil še druge, ki so nedolžni. Saj veš, da je sin garjastega hudiča. Ta hudič mu je ponudil denar in fant ga je vzel!«

»Še enkrat ti rečem: Vrzi proč ta prokleti denar!«

»Ne bom! Mami ga ponesem!«

Nadaljevanje

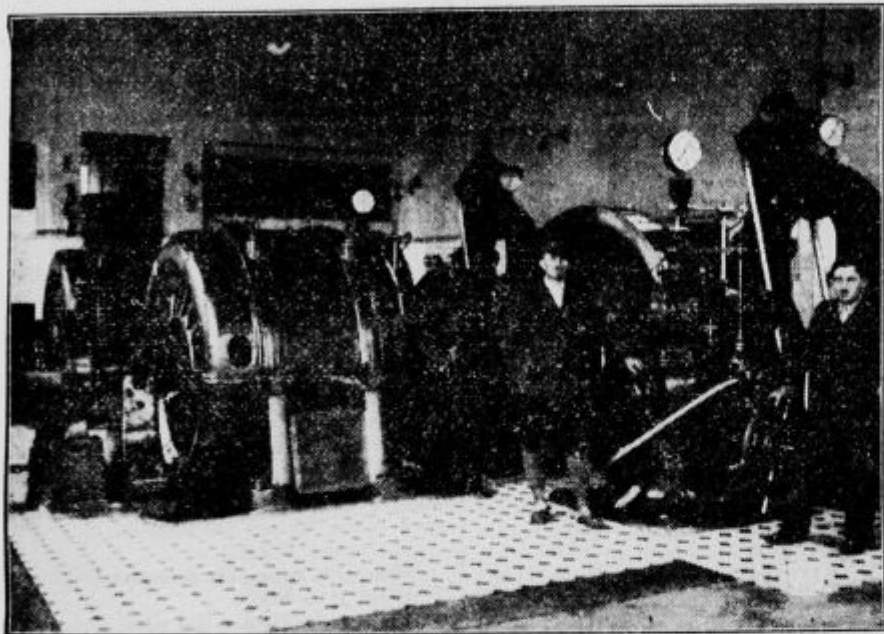
Ena bomba in mesto zamre

Uničiti kakšno določeno električno centralo ni lahka naloga. V sedanjih vojni kaj dolgo niso omenjali napadov na električne centrale. Zdaj je prišla vrsta tudi na nje. Uradna poročila vojskujočih se držav čimdalje pogosteje omenjajo o bombardiranju nasprotnikovih elektrarn.

Nemška električna središča so že pred izbruhom sedanje vojne mislila na svojo obrambo.

Hude so posledice, ki nastanejo z uničenjem električne centrale: tovarne prenehajo z delom, zastane ves električni prevoz, vodovodne črpalke ne dajejo več vode. Povsem razumljivo je torej, da je uničenje električnih central mnogo važnejše, kakor pa bombardiranje posameznih tovarn.

Strokovniki trdijo, da je zadnja vojna v Španiji in na Kitajskem dobila električne cen-

Pogled v notranjost ... električne centrale

bo. Električno omrežje, ki oskrbuje mesta s svetlobo, je porazdeljeno na posamezne odseke in je urejeno tako, da takoj prične delovati druga električna centrala, če je prva poškodovana.

Za nameščenje posameznih strojev v razrušenih elektrarnah je potrebno okrog 20 ur. Razume se, da taka dela opravljajo posebni strokovniki. Za spajanje poškodovanih električnih vodov uporabljajo v novejšem času posebno zmes, ki omogoča, da to spajanje hitro in dobro poteka.

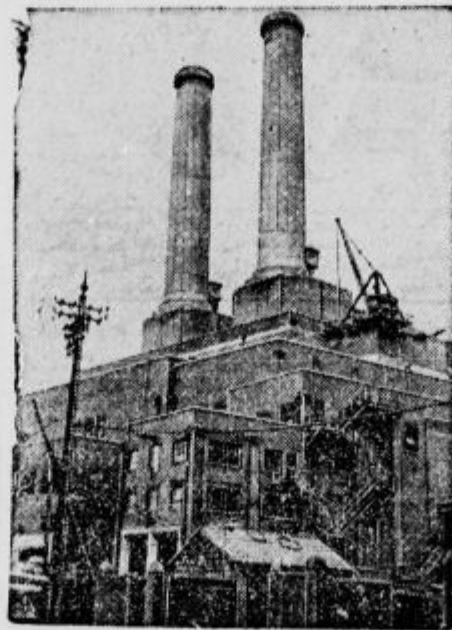
Delavci v elektrarnah se uče tudi v rabi z maskami. Poznaio razne strupene pline, ki jih tudi ponoči, v dežju in viharju. Delavci in inženirji se večinoma prostovoljno odločijo za ta posel.

Na prvi pogled se zdi, da so predvsem električne železnice v nevarnosti pred letalskimi napadi. Da se taka železnica onemogoči, je potrebna poškodovati le en del električnih naprav. Primerno število dobrih elektrotehnikov kaj hitro popravi pokvarjene naprave.

Najboljša obramba za električne centrale je dobro maskiranje (skritje poslopja) in proti letalski obramba. Električne centrale tako dobro skrijejo, da jih je težko zaznati iz zraka. Električno centralo tako polarizirajo, da je videti od zunaj kakor kakšna pogozdena rebera. Tudi z umetnimi naselji prekrivajo važne električne naprave.

Ko se je potopil veliki parnik »Titanic«, se je 47 inženirjev in tehnikov spustilo v strojni oddelk samo da bi omogočili delovanje električne centrale. »Titanic« je tonil s svojim srednjim delom, elektrotehnik in kurjači pa so podli dve uri delali okrog strojev. Vse le bilo narobe, zmeda povsod le elektrika je gorela in osvetljevala rešilne čolne in note orkestra, ki je igral na krovu zato, da bi zmanjšal zmešnjavo. Radio aparati so nemoteno delovali, električna signalizacija tudi, in za to na pomoč so šli v noč vse dolje, dokler se zastava na krmi skrila pod vodo.

trale na vojne razmere nepripravljene. Delavci v električnih središčih niso znali, kako bi z ieklenimi ploščami in vrečami peska obvarovali transformatorje in dalinovode pred drobeci granat. Nihče jih ni naučil, kako je treba napraviti posebne »teleskope«, da bi mogli z njih nadzorovati delovanje strojev. Te spretnosti so se elektrotehnik naučili šele pozneje.

Elektrarna za vso južno Anglijo

Kako ravnati z mlekom, da se ne sesiri ali skisa

Dandanes je mleko dragoceno hranivo in prav zaradi tega moramo z njim dobro ravnati, da se nam ne pokvari in da nam ne gre v nič. Od množice zavisi, da nam mleko obstane in da se ne pokvari. Samo najvažnejša čimtelja bomo našli in s tem morda koristili tako kmetovalcu, ki nosi mleko na tržišče, morda pa tudi naši gospodinj, da bo vedela, kako mora ravnati pravilno z mlekom.

Zakaj se mleko skisa ali sploh pokvari, ni da bi tukaj razpravljali, le dejstvo naj približamo, da najdemo mnogokrat mleko ali skisano ali sesirjeno. To so kemični pojavi, o katerih ne mislimo govoriti. Vedeti pa je treba, kako se uspešno prepreči skisanje ali sesirjenje. Potrebno je najprej spregovoriti o molži, o tem, kako ravnati z mlekom po molži in o tem, kako ravnati z mlekom v gospodinjstvu.

Molsti je treba redno, temeljito in točno. Pred molžo mora imeti žival popoln mir in je ne smemo vznemirjati. Pred molžo je treba očediti kravo tiste nesnage, ki bi utegnila padati v mleko. Molsti je treba s suho roko. Vime naj bo čisto in suho. Molsti je treba vsak dan ob istem času in v enakih časovnih presledkih. Priporočljivo je molsti le dvakrat na dan; le mlade krave je molsti večkrat dnevno. Sveže mleko se mora v golici peniti. Zadnje kapljice mleka, h koncu molže, so najbolj maščobne in zato največ vredne.

Pomolženo mleko moramo precediti in ohladiti. Posode, v katere mleko precejamo, morajo biti snažne in poprej splaknjene s čisto vodo. Precejalniki za mleko naj bodo vedno čisti. Če ne moremo hladiti mleka v za to prirejenih pripravah, postavimo napolnjene golice v posodo z mrzlo vodo, mleko potem od časa do časa premešamo in vodo izmenjamo. Mleko hranimo v odprtih ali prikritih posodah, nikdar pa ne v zaprtih, da se mleko ne zaduši. Dobro pa je treba vedeti, da nikdar ne smemo mešati jutranjega mleka z večernim, ohlajeno z neohlajenim.

Posoda, v katero pride mleko, naj bo vedno zelo čista. Celotno najmanjši ostanki mleka v mlečni posodi morejo postati leglo škodljivih gljivic. Mlekarso posodo je treba pomivati vedno ločeno od ostale posode. Najprej jo splaknemo v čisti, ali še bolje v mlačni vodi, nato jo oribajmo s krtačo v vroči vodi, kateri dodajamo od časa do časa nekaj razkužila (do 4% sode ali pa apna). Tako oribana posoda se splakne še s toplo vodo. Oprana posoda naj bo povezana na svetlem prostoru. Od časa do časa jo je dati na sonce, da jo razkužijo sončni žarki.

In kakor z mlekom v gospodinjstvu? Zaman bi bili vsi ukrepi pri pridobivanju mleka, da se podaljša njegova uporabna vrednost, če bi z njim tudi v gospodinjstvu ne ravnali pravilno. Mleko ponavadi takoj po prejemu pristavimo, da zavre. Po večini smo potem navajeni, da mleko, kolikor ga ne porabimo takoj, prepustimo samemu sebi, da se počasi ohlaja. Često smo potem razočarani, ker se je mleko po določenem času ali skisalo ali pa kako drugače pokvarilo.

Odkod to? Ali je torej tudi kuhanje brez učinkov? Ne, krivo je le nepravilno ravnanje z mlekom po kuhanju. Prekuhamo in samo sebi prepustimo mleko se počasi ohlaja od toplote vrenja pa do toplote okolice, kjer ga shranjujemo. In prav zaradi tega s nam mleko pokvari. Gljivice, ki so se pri kuhanju iz kukršnih kolli vzrokov ohranile ali pa naknadno prišle v mleko, izrabijo ugodni trenutke, ki jim ga nudi napol ohlajeno mleko in se začno razvijati, množiti in razkrajati sestavine mleka. Da se izognemo pokvari prekuhanega mleka, mormao s štedilnika odstavljeno in zavreto mleko takoj po kuhanju ohladiti in šele dobro ohlajeno ohraniti na hladnem in zračnem prostoru. Iz lonca, v katerem je mleko zavrelo, ga prelijemo v ohlajeno ali pa vsaj s čisto hladno vodo splaknjeno posodo, ki jo potem postavimo v drugo večjo posodo, napolnjeno s hladno vodo. Vodo po potrebi izmenjamo, mleko od časa do časa premešamo, da se hitreje ohlaja. Če bomo z mlekom v gospodinjstvu tako ravnali, bomo le redko razočarani.

Ne samo kmet, producent mleka, ne samo žiralec in prodajalec mleka, ampak tudi potrošnik je poklican, da pomaga pri tem, kako poskrbeti dovolj svežega mleka in kam ga pravilno hraniti, da se ne pokvari.

CIGANOVA ZAPUSCINA

Ruggero Dombre.

Prevedel Griša Koritnik.

I.

V trenutku, ko je Andrejček Iruleghi, mali pastir bogatega kmeta Giampaolija, stopil iz cerkve v Isturitzu, kjer je bil pri nedeljski maši, in je hotel ravno kreniti proti kmetiji Ramonteghi, je zagledal sredi trga gručo ljudi.

Moški, ženske in otroci so se stiskali v krogu okoli nekega prizora, katerega pa dečko ni mogel razločiti, kajti njegov pogled nikakor ni mogel prodreti skozi steno gledalcev.

»Če se ne motim, je brčkone kakšen krošnjar,« je dejal sam pri sebi.

In obrnivši se na levo, jo je hotel zaviti na cesto, ki drži vzdolž pokopališča v odprto pokrajino.

Nenadoma pa se je ustavil ter prisluhnil: sprva je zaslišal zvok cimbalce, takoj zatem pa nekakšno močno brundanje, podobno tuljenju divje živali. Na mah se je radovednost prebudila v njem.

»Ne,« je pomislil, »ni krošnjar, marveč kakšen komediant... kakšen krotilec medvedov brčkone... In jaz, ki ga že nikoli nisem videl! Sicer pa ne stane nič, če grem gledat...«

Vrnil se je, dospel do drugih vaščanov, se vrnil mednje in se polagoma priključil v prvo vrsto.

Ni se bil motil.

Neki starec, nedvomno bolan, kakor je bilo sodoiti po njegovem shujšanem obrazu, je ravno nekaj trobeljal v nekašnem neoznačljivem jeziku.

Okoli svoje levice je imel ovit konec pasu, na katerega drugem koncu je bil privezan lep siv medved, ki je z nagobčnikom in stoječ pokonci na zadnjih šapah, pričakoval ukaza; z desnico pa je starček držal cimbalce.

Ko je nehaj govoriti, je zamahnil s cimbalce ter se potkal z njo najprej po glavi, zatem po zapornem komolcu, pa še po kolenu, ki ga je med tem svojim početjem privzdigoval.

Potem je začel spet marnjati v tistem tujem jeziku ter osrčevati svojega učenca:

»Zdaj, gospod Medo, bova pa pokazala najino krasnó zmóžnosti; kaj ne, dobri moj prijatelj!«

Ko je možakar govoril, je medved Medo nepremično upiral pogled vanj in čakal kretnje ali besede, ki naj bi mu bila povedala, katero svojih vaj bi moral izvajati.

»Medo, sinko moj,« je povzel komediant, »pokaži temu cenjenemu občinstvu, kako znaš plešati.«

Žival se je začela zibati po ritmu cimbalce na svojih kosmatih šapah z neokretno ljubkostjo, ki je značilna za njeno pleme in jo mali obiskovalci zooloških vrtov tako dobro poznajo.

Andrejček, ki še svoj živ dan ni bil videl podobnega prizora, se je zabaval da nič tega: na vso moč pozoren na izvajanje gospoda Meda ni čutil niti malo veselja, da bi odšel od tod.

Resnica je, da je bil Medo zares imenitna

žival. Po besedah njegovega gospodarja mu ni bil nepoznan noben najpodobnejši ples, čeprav je bil predvsem izurjen v starih.

Da govorimo po resnici, znal se je sukati zgolj na način vrlega medveda, kakršen je bil; to pa je bilo več kot zadostno, da je bil Andrejček od veselja ves iz sebe.

Za sklep svoje predstave pa se je predvajatelj lotil bolj zamotanih vaj, ki naj bi bile prikazale izredno sposobnost izurjenega kosmatineca.

»Zdaj pa, sinko moj, pokaži najlepšo osebo v tem občinstvu.«

Medo je začel zdaj s svojimi lahimi in prožnimi stopinjami stopicati silno nalahno od gledalca do gledalca, se ustavil pred vsakim človekom, ki je stal v prvi vrsti, se dal dobrohotno tipati, božati in tudi norčavo dražiti, medtem ko mu je njegov gospodar z nezaznavnim potezanjem jermena dajal znake, da še ne stoji pred označeno lepoto.

Med to svojo obhodnjo se je Medo trenutno pomudil tudi pri našem pastirku, ki mu je z neznačnim veseljem pogreznil roke v gosti kožuh.

Dečku je po tem prizoru tako dobro delo! Umišljal si je celo, da je medvedu običajni pogled na njem z večjo milino kakor na katerem koli drugem.

Nazadnje pa se je Medo oddaljil in se ustavil pred nekó staro, ki je imela obraz naguban nalič kot jabolko kosmatca in ki se je, opirajoč se sklonjena na palico, takisto pogreznila v sijajni prizor pred seboj.

»Torej, Medo,« je vprašal komediant, »si navse zadnje že našel najljubše osebo tega zbora?«

»Brum!« je zabrandala žival v odgovor, ki bi ga bil mogel človek razumeti kot potrdilo.

»Se zares ne motiš?«

»Brum!« je spet zabrandal Medo s pogledom, ki je obrnjen in uprt v gospodarja, kakor je bilo videti, hotel potrditi: »Da, da, le-to je oseba, ki mi najbolj ugaja.«

Izbruhnil je splošen krahot.

Kako dobro vam zna uginiti ta nepridiprav! se je oglašil neki gledalec med hrupnim krahotanjem.

Andrejček prav zares ni bil med tistimi, ki se niso na glas zabavali spričo te malo okusne opazke; smejal se je na vsa usta in kazal dve vrsti lepih prebelih zob.

Pastirček pa se ni smel nasmejati do konca.

Kakor vsaka upoštevanja vredna predstava, bodisi da je uprizorjena na javnem trgu ali pa kje drugod, je moral tudi le-ta priti do točke, ki jo navadno imenujemo »kritični trenutek«, to je trenutek, ko je treba plačati.

»Zabavali ste se ob mojih vajah,« je torej spregovoril Medo, poslušivši se kajpada za to svojega gospodarja, »dobro ste se zabavali, kaj ne? No, zdaj pa sežite v žep!«

In odpravivši se znova na obhodnjo, je Medo pomolil pred vsakega gledalca poveznjeno cimbalce, ki je bila videti kakor posoda.

Kako! dež so jeli padati novčiči, vmes pa je padel tudi kakšen velik kovanec, kajti v Isturitzu so bogati ljudje. Naš Andrejček bi bil storil vse, samo da bi se bil izognil neznanemu trenutku, kajti niti beliča ni imel v žepu.

In kako bi bil mogel kaj imeti? Saj je šele pravkar postal ves svoj borni zaslužek babici, ki je živila nedaleč od tod, v slikoviti vasi Hasparrenu. Ubožec ni imel potem takem niti beliča, in Medo je medtem prišel ravno do njega in molil, pa še nekam trmasto, predenj svojo denarnico iz oslovške kože.

Andrejček Iruleghi se je sprva čutil na vso moč osramočenega, toda kmalu se je ohvaldal: pobežal iznova žival, ji pogledal v oči in vzklínil odkrito:

»Nimam denara, dragi moj Medo.«

Rekel bi, da je žival razumela te besede, kajti takoj se je oddaljila.

Tokrat na se je pastirček bolj začudil nego kdaj koli: Medo ga je torej dobrohotno upošteval

Iz narave

V kraljestvu os

Medtem ko čmrliji pospešujejo opravevanje cvetov, ne vedo ose s cvetom kaj početi. Res ljudje bijo sladkarije, med, sadje, sladko grozdje, to ve, kdor si ga je kdaj doma pri mizi ali na cesti privoščil, pa je imel takoj krog sebe neljubega gostja: to dobro vedo naše branjeve, ki morajo odganjati od sadnih zalog nadležne ose, toda kljub temu da ljubijo ose sladkarije, se razumejo veliko bolje na žuželke, kakor na rastlinsko hrano. Ose torej niso nikaki posredovalci opravevanja.

Satovje ose je po obliki podobno čebelnemu satovju, ker je šesterooglato, toda to je edina podobnost, kajti v vsem drugem se razlikuje satovje teh živali. Medtem ko je čebelje satovje iz voska, je oseje iz papiraste snovi. Ose namreč grižejo s svojimi čeljustmi lesna vlakna, jih pomešajo s svojo lepljivo slino, ki na zraku naglo otrdi in napravi tako papir. Oseje satovje leži v nadstropjih drugo na drugim in sicer tako, da so odprtine obrnjene navzdol. Med posameznimi sloji pa stoji stebrički. Končno ima oseje satovje stanice na spodnji strani, dočim je zgornja brez njih.

Vsako dobro ve, da grade ose svoje satovje, ali gnezda kjerkoli. Najdemo jih pod okni, ob izložbah, na lesenih in zidanih stenah hiš, ob žlebovih, v lopah, skednjih, na podstrešjih in celo pod zemljo. Tu vodi do osijh gnezd vhod, ki je velik kot miška luknja. Vsako gnezdo ima nekaj zunanjih ovoj in nekaj satovja, ki leži drugo nad drugim.

Dočim grade ose gnezda vedno na enak način, je velikost gnezd različna. Včasih so majhna kot otroška pest, pa velika kot buča. Prav tako je število prebivalcev različno; včasih je le nekaj sto, včasih pa tudi več tisoč os v enem gnezdu.

Podobno gnezdo ko ose grade srčeni, le da je večje. Pri obojih so posamezna nadstropja podprta s stebrički.

Kraljestvo os obstoji prav tako kot kraljestvo čmrlijev le eno leto; zato ne zbirajo ne eni ne drugi zalog za zimo in, razen nekaj oplojenih samice, pogine v začetku zime ves osji rod. Prav tako kakor pri čmrlijih, ustanove te oplojene samice spomladi novo državo. Ko jih zbudi prvo pomladansko sonce iz zimskega spanja, prilizejo iz svojih prezimovališč in se spravijo na delo. Zgrade namreč nekoliko satovja, v posamezne stanice pa položijo po eno jajčece. Iz teh jajčec se razvijajo delavke, ki se zbero krog svoje kraljice-matice in ji pomagajo graditi večja gnezda, že zgrajena pa povečavajo. Prav tako skrbje za nov zarod delavk, samice in samcev.

Šele konec spomladi se razvijejo samice in samci. Ves ta rod pa, kakor smo rekli, v začetku zime pogine. Ostanejo le maloštevilne oplojene matice.

in je umel njegov govor. Čudovita živali Kolikš na sreča, imeti tako razumnega medveda!

Potem takem se mu je inako storilo, ko si je iznova utiral pot skozi vaščane, ki so se začeli razhajati, in jo je moral naglo ubirati po cesti proti Ramonteghiju.

(Nadaljevanje prihodnjic).

NAŠI MALI

REPINČEK

in muhe

Pravijo in pripovedujejo, da je mati nekega dne poslala Repinčka na travnike, da nabere dišečih zelenjav za juho, ki jo je nameravala skuhati zvečer.

Repinček je vzel bisago in se navsezgodaj zjutraj odpravil na pot. Nebo je bilo temnomodro in veliko zvezd je še bleščalo na njem. Luna pa se je pripravljala, da zaide.

Repinček je zapustil glavno cesto in se nameril na gozdno stezo. Med vejami dreves se je luna prikazovala in izginjala, kakor bi se igrala skrivnice. Repinčku se je to čudno zdelo in nenavadno in vsakikrat, ko je zagledal luno, je rekel:

»Izgini, izgini!»

In ko je izginila, je rekel:

»Prikaži se, prikaži se!»

Ta igra mu je bila zelo všeč, zato je pričel teči, da se je luna hitreje prikazovala in skrivala.

»Skrij se, prikaži se, skrij se, prikaži se, skrij se, prikaži se!»

Prav v tem času pa se je nedaleč oddal skrivalo v grmovju pet razbojnikov. Pravkar so delili plen. Ko so zaslišali glas: »Skrij se, prikaži se,« so mislili, da so jim orožniki za petami. Popustili so plen in bežali, kar so jim noge dale.

Repinček je videl moše, kako so bežali. Ni vedel, da so zaradi nje bežali. Bil je radoveden, zato se je počasi plazil do njihovega skrivališča.

Tam je imel kaj videti. Kar vid mu je jemalo in moral je zamazati pred vso to krasoto. Na veliki preprogi so ležali kupi zlatih cekinov, briljantov, diamantov in biserov; praveci resnični zaklad.

Repinček si je brisal oči, mežikal in samemu sebi ni mogel verjeti. Končno pa se je le prepričal, da leži pred njim resnično bogastvo. Kar hitro je pripravil svojo bisago in pobasal vanjo ves ta božji dar in jo odkuril proti domu.

Sonce je bilo med tem že visoko na nebu in je močno pripekalo. Bisaga je bila z vsakim korakom težja. Repinček se je zato usedel na breg najbližnjega potočka, da si počije in kaj malega sne.

Med tem je razmišljal:

Kaj bom z vsem tem bogastvom? Kupil si bom zlato obleko in drago kamenje. Potem si bom kupil še palačo, ki bo lepša mimo kraljeve palače. Potem si bom kupil še konje, kočije ... velika posestva ... in potem, in potem ...

Skratka, hotel si je kupiti vesoljni svet. Tako se je zveroval v svoje misli, da se je sonce nagibalo že v zaton, ko se je zavedel. Urno je vzel zopet pot pod noge in spetoma večkrat počival, ker je bila bisaga težka.

Med tem pa je doma mati skrbela zanj, ker ga ni bilo domov in ga je poznala, kakšne uganja. Poslala ga je zdoma po dišeča zeljša,

odšel je, ko se je komaj danilo, pa ga še ni od nikoder. Že se je v skrbih napravljala, da ga gre iskat, ko ga je zagledala na koncu poti. Veselo je mahal s čepico s pavovim perjem in korakal ves upognjen pod težko bisago.

»Kje pa si bil, postopa? Zakaj mi delaš skrbi?»

»Mati moja, zdaj smo bogati, bogati,« je vpil Repinček in se vsake pol ure enkrat prestopil.

»Ne govori budalosti!»

»Pa je le, kakor vam pravim, mati.»

»Da, da, saj bogati, vem. Toda pridi jest, gotovo si že lačen.»

»Veste, luna mi je poklonila to darilo. Pozdravl sem jo vsakikrat, ko se je prikazala in v zahvalo mi je dala vse te drage kamne. Tudi vi se ji morate zahvaliti.»

Mati ga je hotela spraviti v hišo in je govorila:

»Da, že. Ampak zdaj bodi priden in pridi že enkrat. Potem se ji bova šla skupaj zahvaliti.»

Bila je božja volja, da se je Repinček spodtaknil na vežnem pragu. Bisaga mu je padla iz roka in del zaklada se je zakotalil po tleh. Uho ga žena je videla zdaj, da je bilo vse res, kar je Repinček govoril. Prestrašila se je in ni vedela, kaj bi počela. Urno je zaprla vrata in s trepetajočim glasom vprašala:

»Kje pa si dobil vse te dragocenosti? Govori, Repinček, govori!»

»Zakaj vas je pa tako strah, mati?»

»Kako, zakaj me je strah? Ali ne vidiš, da so to briljanti in to so biseri in ti novci so cekini?»

»Da, prav zares. In lepi so, lepi.»

»Kje si torej bil? Poslala sem te, da nagraješ zelenjadi za juho. Povej, kje si bil?»

Repinček je sedaj na dolgo in široko pripovedoval. Ko je končal, se je mati oddahnila. Ni pa marala, da bi sinko povsod raztresel, kaj je našel. Zato mu je dala večerjo in ga poslala v posteljo. Tako je ostala sama, da je lahko skrila zaklad.

Ko se je Repinček zjutraj zbudil, mu je bila prva misel, da je vprašal:

»Mati, tisti dar božji, kam ste ga spravili?»

»Ph,« je odgovorila mati, »tega ti ne morem natančno povedati. Ko si odšel v posteljo, je priletel roi muh. Vse so odnesle, prav vse in zdaj nimava ničesar, pa prav ničesar.»

Repinček je bil razočaran in pričel je razmišljati. Kaj takega ni pričakoval. Ves dan je nato mislil na roi muh, ki mu je odnesel zaklad. Mislil je in mislil, kako bi se maščeval in sklenil je, da gre do sodnika, da mu izreče pravico.

In zares je na določeni dan odšel na glavni trg, kjer je pod veliko lipo sedel sodnik in razsojal pravo.

Trg je bil poln ljudi, ki so čakali, da pride nanje vrsta in mu lahko razlože svoje tožbe. Ko je prišla vrsta na Repinčka, se je približal prestolu in se globoko priklonil sodniku.

»Tudi ti hočeš pravico, Repinček? Kaj pa se ti je primerilo?«, ga je vprašal sodnik, ki se je delal resnega, pa je komaj zadrževal smeh.

»Nekaj hudega.»

»Torej povej!»

Ljudje, ki so se drenjali na trg, so bili srpa radovedni, kaj bo Repinček povedal. Pošepetavali so med seboj, nato pa umolkli. In med splošno tišino je Repinček pripovedoval o svoji neizgodi in zahteval, da sodnik sodi kar se da strogo po zakonu.

Sodnik je poslušal in držal roko pred ustmi in ko je Repinček končal in ves besen rekel:

»Muhe so mi odnesle zaklad, hočem, da kaznuješ muhe!« je sodnik odgovoril:

»Naj ti bo pravica. Dovolim ti, da jih prepeš, kjer koli jih vidiš. Ni se več mogel premagovati in je izbruhnil v glasen smeh.

Toda sredi smeha je prenehal. Velika muha se mu je usedla sredi lica in Repinček se je takoj poslužil svoje pravice in je pripeljal sodniku na lice pošeno zaušnico.

Muha je nevolina odfrčala. Repinček pa se je zadovoljen vrnil domov, prepričan, da se je maščeval. Sodnik pa se je na lastni koži prepričal, da Repinček ni tako neumen, kakor je videti.

Botra z griča

Preljuba botra Metka! Kaj neki si misliš, ker ti toliko časa nisem odgovorila? Če bi vse misli bile pisma, bi jih bila ti že zvrhan ko prelela, tako pa si morala do danes čakati... Tako je na tem svetu!

Praviš, da so otroci tihi. Povej no, h kateri skupini v prirodoslovni knjigi mene prištevajo. Bom morala teto Tilko vprašati, ker je take stvari študirala in ker me pozna. Seveda pa dam glavno besedo tebi. Veš, kar prihodnji mesec je primahaj do nas. Slišala sem, da te ta mesec stric »Slibar« ne pusti na počitnice; in vendar sem mu tako lepo prosiče pismo pisala. Le povej mu, da sem huda in naj se spreobrne, če noče prebivati v peklenem ognju.

Koliko sem mislila nate in na vso »Zlahtoc«, ko sem bila na božji poti pri nebeski Materi — a pisala ti nisem, ker si nisem upala s peresom (prav lepo čekam) in bi morda ti ne znala brati.

Naši otroci so bili nekoliko bolni; nekateri so imeli ošpice. Nanček je prav dobro dovršil razred in ga vsak dan vidim; veš, prav lepo pri sv. maši streže. Kar pridi, da ga tudi ti vidiš, ko po naši farni cerkvi dostojanstveno stopa! Joško je imel oslovski kašel in je postal še bolj droban. Pa čemu ti vse to pravim; pridi jih raje sama pogledat. Ne pozabi, da te čakamo prav vsi, od tete Tilke pa do tvoje stare Bojane.

Preljuba Bojana! Saj veš, da smo pri nas zadnje čase postali zelo skopi s papirjem in zato pisem naših malih ne pridobujemo več, vsaj v celoti ne. Pri tebi pa sem vendarle napravila izjemo. Prvič zato, ker si mi tako zvesta, drugič pa zato, ker bi na tvojim pismu rada našim malim pokazala, kako morajo svoji botri pravilno in zanimivo pisati. Upam, da se zaradi te pohvale je boš prevzela in ne boš, kakršni so izvečine otroci, ki takoj odneha, če jih enkrat pohvališ in potem moraš znova grajati. Prepričana sem, da te bom drugič lahko še bolj pohvalila. Prav nič pa ti ni treba soraševati, h kateri skupini tičeš prištevaj. Slovenci poznamo samo eno vrsto tičev: to so navihani ljudje. Vse druge vrste, o katerih govore prirodopisne knjige, so pa ptiči. »Slibarij« sem povedala, da si huda nani, pa ne vem, če se bo spreobrnil. Veš, to ti je zakrknjen grešnik. Seveda bi rada videla ministranta Nančka in suhega Joškota in ves moj ostali drobiž, ki me čaka. Pa če me ne bo k vam, jim ti povej, da jih prav lepo pozdravlja — botra Metka.

Uganke

I.

9 d 4 b 12 15 c 19 b 19 12 b 18 b,
4 b 12 e b 13 14 e 13 10 b 18 b,
15 c 15 10 e 10 e 19 18 d 12 8 c 12 8 e
3 c 19 7 14 e 1 c 3 c 19 13 10 b 12
19 18 d 12 d 18 e 19 18 d 12 e 17 e
12 b 4 c 10 d 1 f 4 e 17 e
9 c 14 12 b 16 e 20 e 18 10 8 e 12 8
8 e 9 14 b 17 c 9 10 e 4 b 12

Mesto soglasnikov vstavi samoglasnike, mesto ščevik soglasnik. Dobš kitico znane ponarodele pesmi.

Kako razni narodi ravnaajo s svojimi rajniki

Stara krščanska navada veleva pri nas mrličev pokopavati. Krščanstvo je pokopavanje mrličev sprejelo od Judov, ki so trupla svojih rajnikov tudi pokopavali. Tej zapovedi je ostal krščanski svet zvest do danes. Le, kadar so bile kake velike kužne bolezni ali kake velike nesreče, ko mrličev ni bilo mogoče vseh pokopati, so jih tu in tam tudi sežigali.

Stari poganski narodi pa niso vsi svojih mrličev pokopavali, marveč so jih spravljali tudi drugače, kakor so jim pač velevali krajevne in podnebne razmere ali pa vera. Pri spravljanih mrličev je večkrat bilo tudi to odločilno, ali je bil kdo bogat ali ne. Kaj pravi o tem zgodovina?

Ko danes znanstveniki izkopujejo v naših krajih predzgodovinske starine, nalete večkrat na grobove, kamor je bil položen mrlič, včasih pa tudi na posode s pepelom sežganega mrliča. Tako se takoj vidi, da so nekdanji prebivalci naših krajev, stari Kelti in Iliri, svoje rajne ali pokopavali ali pa sežigali. Sežiganje je bilo v navadi, zlasti med bogatimi sloji, medtem ko so revnejši ljudi tudi le pokopavali. Zlasti so sežigali svoje mrliča tisti stari poganski narodi, ki so prebivali v krajih, kjer je bilo dovolj lesa: na Grškem, v Italiji, v sedanji Franciji, pa tudi stari Slovani in Germani, ki so prebivali v gozdnatih pokrajinah, so svoje mrliče včasih sežigali. Stari Judje v Obiljubljeni deželi pa svojih rajnikov niso sežigali, marveč so jih pokopavali, čeprav je bilo v skalnatih krajih včasih to sila težavno opravilo. Kakor beremo v sv. pismu, so si premožnejši Judje dali v skalo vsakati svoj grob.

Drugače pa so svoje mrliča spravljali stari Egipčani. Ti svojih mrličev niso sežigali, marveč tudi pokopavali, vendar tako, da so — vsaj bogatejši — njihova trupla skušali ohraniti in obvarovati trohnebo. Zato so stari Egipčani svoje mrliča balzamirali ter tako posušili, da so se v teku stoletij in tisočletij kar posušili. Tako so nam ohranjene stare egiptске mumije, ki so več tisoč let ležale shranjene v velikanskih piramidah. Piramide so prav za prav orjaški nagrobni spomeniki starih egiptovskih kraljev. Kajpada ni vsak egiptovski mrlič bil deležen takega velikega spomenika, pač pa so druge shranjevali v skalnatih grobovih, ki so zdaj na debelo pokriti s puščavskim peskom. Zlasti mnogo grobišč najdemo znanstveniki v skupnih skalnatih grobiščih v skalovju nad Nilovo dolino. Podobno so hranili svoje rajne tudi visoko izobraženi Indijanci v Mehiki, ko so tjakaj prišli prvi Evropejci. Pokopavanje, sežiganje in balzamiranje je glavna oblika, kako so od nekdanj ljudje svoje mrliča shranjevali. Kajpada so tudi razlike vmes.

Stari Parzi v južni Aziji, kjer je velika vročina, svoje mrliča kar preprosto spravijo s poti. Blizu vsake naselbine so si postavili visoke stolpe, ki jih imenujejo »stolpi smrtnega molka«. Na tiste stolpe devlje svoje mrliče in jih tam puste. V tistih krajih živi mnogo jastrebov, ki se hranijo z mrhovino. Zaradi tega so ti ptičji za zdravje teh krajev silno koristni, ker kakor kaka zdravstvena policija pospravijo vse, kar bi utegnilo gniti in okužiti zrak. Tako se jastrebi tudi kar v jatah vržejo na mrliča, ki so ga svojci položili na vrh tistega stolpa, ter ga požro.

V pokrajinah vzhodne Sibirije nekateri rodovi svoje mrličje mečejo kar v gozdove ali v divje tundre, kjer jih pospravijo divje zveri. Zemlja je tam večkrat vse leto zatazrnjena, zato je težko kopati grobove. Ker enostavno se tistim preprostim divjim prebivalcem zdi, če mrliča pospravijo zveri.

Da bi mrličje metali jastrebom ali volkovom, to se upira našemu čutu, ki nam je prirojen, da trupla svojih rajnikov spoštujemo in spoštujemo s njimi ravnamo. To nas uči tudi krščanska vera. Ti ljudje pa niso kristjani. Vendar njihovo spravljajanje, dasi je gnusno, še daleč ni tako strašno, kakor pa ga poznamo iz popisovanja pisatelja Sven Hedina, ki je hodil po Tibetu.

Tibet je čudna dežela, katero vladajo budistični menihi, ki se imenujejo lami. Na čelu te budistične meniške republike stoji glavni lama, ki ga imenujejo »dalaj-lama«, ki stoji v glavem mestu Lhasa. Pravi verski poglavar teh menihov pa ni »dalaj-lama«, ki bolj skrbi za pševetne zadeve,

marveč »taši-lama«, ki načeluje 3700 budističnim menihom - lamom v velikanskem samostanu »Taši-Lhupo« pri kraju Sigatse. Njegov verski vpliv sega do vseh budistov, ki prebivajo od puščav okoli Kaspiškega morja, skozi vso severno Azijo do bregov Rumenega morja v vzhodni Aziji. Ko je pred svetovno vojsko v Tibetu prebival švedski raziskovalec Sven Hedin, kakor sam piše, ga je sprejel tedanji »taši-lama«, ki je bil takrat star kakih 25 let. Bil je zelo bister in priazen dečko. Razkazal mu je vse znamenitosti svojega samostana, zlasti pa pokopališče pri Gumpa-Sarpa, ki je majhna vasica južnozhodno od samostana Taši-Lhupo.

V tej vasici, kakor piše Sven Hedin, prebiva kakih 50 Lagbov, kakor tamkaj imenujejo tiste, ki morajo razkosavati mrličje. Prebivajo v sila revnih kočah ter spadajo v najbolj zaničevano kasto. Nihče se ne sme oženiti zunaj te kaste in nihče ne sme začeti drugega obrta kakor zgolj tega, ki ga je opravil njegov oče, ded in praded. Nobeden izmed teh zaničevanih Lagbov nikoli ne sme stopiti na ozemlje, kjer je kaka verska zgradba.

Kadar koli umre kaka lama, njegovo truplo zavijejo v blago ter ga potem njegovi sorodniki na hrbtno odnese v vas Gumpa-Sarpa. Tamkaj ga prevzamejo Lagbi, ki mrliča najprej sledejo, nakar mu denejo vrv okoli vratu. Tisto vrv potem trdno privežejo na močan kol, nakar začne mrliča vleči za noge. Vlečejo ga toliko časa, dokler truplo ni dočela ravno stegneno. Razen Lagbov pri tem opravilu ne sme biti nihče drugi navzočen. Dolžnost sorodnikov od rajnika se je nehala tisti hip, ko so ga prevzeli Lagbi.

Ko je truplo stegneno, ga spretno denejo iz kože ter meso pomečejo jastrebom. Ko so ostale same kosti, mu odrežejo glavo, nakar kosti stledejo v posebnem možnarju v moko. Glavo odpro, iz ne vzamejo možgane, nakar še glavo zmlejejo v prah. Moko iz kosti pomečejo s možgani ter nato z rokami zgnetejo nekake cmoke, ki jih pomečejo jastrebom. Tako je njihovo delo opravljeno in mrlič spravlen.

Če seveda sorodniki drugače žele, znajo Lagbi tudi drugače: na željo mrliča ne denejo iz kože, marveč mu odrežejo le glavo, nakar truplo ob hrbtnici z ostrim nožem razpolove v dve enaki polovici. Tako vsako polovico zase razsekajo ter tiste koščke razmečejo jastrebom.

Oprostite nam, da smo to popisali. Iz tega je razvidno, kako daleč lahko gre človeška zabloda. Sven Hedin razlaga tak gnusni pokop takole: Tibet leži 3900 metrov visoko nad morjem. Ljudje tamkaj so sicer dobrodušni in ne zlobni. Lesa in premoaga nimajo, kar vse morajo na konjih donosati s Kitajskoga. Zato mrličev ne morejo sežigati. Da bi mrliča pokopali v zemljo, ne marajo, ker imajo prazno vero, da se na grobovih zbirajo hudi duhovi in strahovi. Balzamirani ne znajo. Sicer pa kot budisti človeškega telesa prav nič ne cenijo, nič več kakor kup blata na cesti. Vera jih sicer uči, da ima človek dušo, ki ji želijo večnega blazništva, pri čemer pa jim za telo prav nič ni mar. Krščanskega spoštovanja do človeškega trupla ne razumejo in ga tudi razumeti ne morejo.

Ti siromaki ne vedo, da je človek ustvarjen po božji podobi, da je človeško telo posoda človekove neumrljive duše in da bo tudi posoda pri pravičnih po zadnji sodbi na vse veke povelšana.

Mravlje umorile otroka

V posameznih južnoameriških državah je prava nadloga tamošnjega prebivalstva nekak gozdna vrsta mravelj, ki povsod povzročajo veliko škodo ter je nevarna celo ljudem. Argentinsko časopisje v zadnjem času poroča, da so gozdne mravlje napadle v pokrajini San Juan neko kmečko hišo. Mravlje so vdrle v spalnico in se najprej spravile na dveletnega otroka, ki je spal v postelji. Na otroški krik je prihitela v sobo njegova mati, toda že prepozno — mravlje so bile medtem otroka že zadušile ter so pričele žreti njegovo telesa. Mravlje so prihajale v hišo v vedno večjih rojih ter so sosedje iz napadene hiše komaj rešili nesrečno mater.

Komu ni znana najbolj cenjena zdravilna zel — žajbelj, kadulja — salvia officinalis. Pri nas jo gojimo le po vrtovih, ker se njeni listi uporabljajo tudi v kuhinji. Liste žajblja nabiramo pred cvetenjem in jih posušimo, ne da bi jih zdobilili.

V zdravilstvu se kadulja največkrat rabi pri pljučnih boleznih in vedno z najboljšim učinkom. Posebno se priporoča kot izborna sredstvo proti nočnemu potenju in proti potenju pri pljučnih boleznih. V teh primerih pijemo dve skodelici mlezgave kaduljinega čaja, in sicer zvečer in zjutraj (8 gr listja na četrt litra vode).

Na vino kuhana kadulja zdravi ledvice in jetra. Pri trdovratnem kašlju in katarju pijemo žajbelj z najboljšim uspehom. Tudi driske, zasliženost pljuč in želodca baje zdravi.

Zunanje. Vroč čaj grgramo pri vnetju mandljev, grla, uet in vratu. Pomaga tudi pri gnojenju v ustih in v grlu, škorbuto, omečanju dleani in pri odvični slini. Z mrzlim čajem si peremo stare gnojne tvore in rane, ki se kmalu očistijo in zacelijo.

Ob polih, njivah, po travnikih in po neobdelanem evetu raste potrošnik, cikorijska, jedrilo, popotnik, recar — cichorium intybus. Rastlina je splošno znana, saj prav sedaj razveseljuje človeka s svojim krasnim modrim cvetjem. V domačem zdravilstvu rabimo in nabiramo liste, cvete in korenino.

Iz stebel in cvetov skuhamo čaj (15 gr na pol litra vode), ki ga pijemo pomalem ves dan. Ta čaj zdravi in vzbuja tek, čisti jetra, vranico in ledvice, izloči preobilico žolča in žene na vodo. Nekateri zdravniki priporočajo ta čaj tudi pri hipohondričnih osebah in pri histeriji. Vendar se moramo z njim zdraviti vsaj teden dni. Na isti način zdravimo tudi te bolezni s čajem potrošnikove korenine (15 gr korenine kuhano v pol litra vode 15 minut).

Mlečni sok korenine jemljemo kot dobro zdravilo proti škiki prebavi, škorbuto in notranjemu gnojenju. Seveda ga moramo jemati zelo previdno in po zdravniškem navodilu. Navadno zadostuje dnevno 20—30 gr po žličkah. Mlečni sok čisti tudi kri in jetra. Pomaga pri vodenici, trešljiki, hipohondriji in melanholiji.

Obara iz 20 gr korenine na pol litra vode pomaga pri prsnih in pljučnih boleznih. Sam cvet pa rabimo za natiranje pri zaostali rasti udov (pri atrofiji).

Na splošno žene potrošnik čaj močno na vodo in pospešuje potenje, tek in izločanje seča. Tudi čisti kri in zdravi jetra ter želodec. Nekateri ga priporočajo pri katarju prebavil in dihal, zlati žili, zlatenici in širih v želodcu.

Zunanje rabimo kubični potrošnik za obkladke pri rdečici, vnetih ranah in širih.

Splošno znana in v ljudski medicini zelo priljubljena zdravilna rastlina je pelin — *artemisia absinthium*. Raste sicer divje po suhih skalnih pobočjih, vendar je za domačo uporabo sadimo in gojimo doma. Za zdravljenje nabiramo liste ali rastlino tik pred cvetenjem, jo povežemo v šopke in posušimo v senci in na zraku.

Pelin je močno, grenko, okrepčujoče in obenem lahko dražeče sredstvo, ki deluje posebno na trebušno drobovje. Pelin pa je zaradi strupene snovi — thujola — ki jih vsebuje tudi nevaren našemu organizmu in ga moramo zaradi tega le v manjši količini in v večjih presledkih jemati. Nekateri namakajo pelin v spirit, ali v vino, da dobe tako absint. Ta je sicer zdravilen, vendar če se ga navadimo in ga pijemo pogostoma brez potrebe lahko postanemo božjastni. Tudi vrtoglavica, glavobol, krči in omedlevica so znaki zastrupljenja s pelinom. Torej bodimo previdni!

Notranje pijemo čaj (10 gr na četrt litra vode) za okrepitev želodca, pospeševanje teka in olajševanje prebave. Čaj jemljemo po žličah in sicer vsaki dve uri po 1 polno žlico. Pelinov čaj pa nam tudi čisti kri, zapira drisko, olajšuje koliko in zdravi boleznijeter. Odpravila pa tudi preoble kisline, ki se nabirajo zaradi napačne prehrane v našem telesu. V ljudski in znanstveni medicini priporočajo pelinov čaj še pri sledečih boleznih: pri zlatenici, bramorjih in škorbuto, kjer deluje hitro in učinkovito in pri trešljiki, boleči in neredni menstruaciji (mesečni čišči), vodenici, protinu in akutnem revmatizmu.

Pri zlatenici priporoča župnik Kneipp, da se

skuha s pelinom še nekaj brinjevih jagod in nekoliko preslice, da ima čaj večji učinek.

Pri slabem želodcu, koliki, krčevitem bluvanju in pri glistah jemljemo vsako uro eno polno čajno žličko pelinovega čaja. Pri bledičnosti pa 3 krat na dan po 2 žlici.

Namesto čaja pa lahko jemljemo tudi pelinov prašek, ki ga pripravimo na ta način, da zdrobimo posušeno pelinovo rastlino in presejemo skozi fino sito. Pelinov prašek hranimo v steklenici s širokim vratom, na suhem in temnem kraju. Na dan smemo vzeti le 4 noževke konice (2 krat po dve noževki konici).

• Pelinova tinktura, ki jo jemljemo večkrat na dan po 20—40 kapljic, učinkuje kot dobro sredstvo za okrepitev želodca, proti pomanjkanju teka in proti žledodnim krčem. Isti učinek ima tudi pelinov ekstrakt ali izvleček.

Pelinovo vino je ploščo znano zdravilo za slab želodec, napenjanje, slabi prebavi, vodenici, zaostali mesečni čisti, skorbuto, protinu in proti glistam. Pelinovo vino pijemo po žlicah, kakor čaj (2 krat po 3 žlice).

Sok sveže rastline (20—25 kapljic na dan) jemljemo pri slabosti trebušnih organov, proti slabi krvi in skorbuto. Zdravljenje s svežim sokom pa naj ne traja delj kot 10 dni.

Pelinovo olje, ki ima temnorjavo, zeleno ali modrikasto barvo, jemljemo na sladkorju po 2 do 3 kapljice in sicer pri histeriji in proti krčem vsled kolike.

Zunanje se pelin bolj malo uporablja, največ le za umivanje bolnih oči, a mora to zdravljenje nadzorovati le zdravnik. Bajne odzdravi pelinova para tudi naglušnost.

Pelinova tinktura: Nareži na drobno pelin in ga daj v večji kozarec ter zalij z dobrim žganjem ali s spiritom (3 dele spirita in 1 del vode). To pusti teden dni, a večkrat pretresi vsebino, nato previdno odlij in precedi, tinkturo pa shrani v dobro zamašeni steklenici na suhem in temnem kraju.

Pelinov ekstrakt: Narežimo dva dela pelina in ga polijemo z mešanico 2 delov alkohola in 1 delom vode. Vse pustimo na toplem 24 ur, nato odlijemo in ostanek zelišča zopet zalijemo z 1 delom spirita in 3 deli vode. Čez 24 ur zopet odlijemo in skuhamo ob tekočini tako dolgo, da postane gosta. Izvleček hranimo v dobro zaprti steklenici.

Pravni nasveti

Darovana hranilna knjižica. S. Č. O. Sorodnik, ki je že v letih, vam je podaril hranilno knjižico. Vprašate, ali bo daritev veljala, če bi se primerilo, da darovatelj kmalu umre? — Če vam je sorodnik knjižico izročil v last, je ista postala vaša in je daritev v vsakem primeru veljavna.

Plačevanje obrokov kmečkega dolga. E. I. Predpisi o zaščiti kmetijskih dolžnikov po razpadu Jugoslavije niso bili spremenjeni. Dolžnik ste zato redno plačevati obroke Privilegirani agrarni banki. Drugače vas lahko zadenejo vse neprijetne posledice, ki jih predvideva dotična uredba. Za prodajo dela zemljišča ni ovire, če je na zemljišču vknjižena banka. Za prenos ho seveda potrebno bankino dovoljenje. Tako dovoljenje vam bo banka gotovo dala, ako boste kupnino ali vsaj del kupnine izročili banki za kritje dolga. Poleg odobritve banke si pa boste morali izposlovati tudi odobritev Visokega komisarja. Brez te odobritve pogodba ni veljavna.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Smrekovo žeslo

Ilepo, zdravo suho in
jezično kupi vsako ko-
ličino umazana Lavrič
J., št. Vid pri Stični,
Ljubljana

Krava

s telščikom, naprodaj.
Šmarino ob Savi 84.

Oglašaj v Domoljubu-
vem malem oglasniku!

Čitaj in širi »Domoljuba«!

»Domoljuba« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa u prava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunano po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košiček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.

ZA FANTE OD FARE

IZ DNEVNIKA ŠPORTNIKA TOMAŽA

V prvem času študij je predla Tomažu precej trda. Učiti se je moral vseh vrst športov, tudi takih, katerih v življenju še videl ni. Za ušesi se je praval, ko je zvedel, kaj vse si mora oskrbeti. Kar 7 parov čevljev so zahtevali od novopečenih dijakov telovadbe in športa: z bodicami okovane za teke in skoke na prostem, lahke za telovadbo na orodju, bele za tenis, mehke za boks, gojzorce za smučanje, z okroglimi koščki podplatov okovane za nogomet in gumijaste za lahko atletiko v dvorani. Razen vseh vrst čevljev je bilo treba kupiti še lopar za tenis, palico za hokej, drsalke, smuči in toplo volneno obleko za zimске vaje na prostem. Tomaž ni bil skopuh. Vse si je omislil, smuči pa take, da so jih poželjivo gledali tudi stari izkušeni smučarji. Izbral je najboljši, trpežne prožne, iz treh vrst lesa sestavljene.

V začetku decembra si je prvič nataknil bokarske rokavice. Živahno mu je utripalo srce, ko mu je profesor odredil nasprotnika, s katerim se bo boril. Premeril je Bolgara Jordanova od nog do glave in komaj čakal, da bo udaril gong. Ni se bal udarcev, le to ga je skrbelo, da jih ne bi mogel vrniti. Že v prvi sekundi je izprožil svojo desnico tako krepko, da je odrinil tovariša, ki se je komaj ujel med vrvmi. »Tomaž, to ni tekma, udarjajte bolj za vajo kot za res!« ga je krotil profesor. Pili dve minuti je trajala prva borba v ringu in Tomaž je dobil po obrazu prve bokarske koke. Pri jasnem dnevu je videl žareče zvezde, nič boljše pa se ni godilo njegovemu tovarišu. »Dober par,« ju je pohvalil učitelj.

Zvečer je pisal Tomaž v svoj dnevnik takole: »Okusil sem novo vrsto športa — boks. Kar je glavno, prav nič se nisem bal tovariša, če tudi je bil postavniji. Za mevrže in strahopetce se mi zdi boks pravo zdravilo. Dobro se ga bom moral navaditi, da bom lahko učil tudi naše fante. Za moškega ni nič gršega od mehkušnosti in občutljivosti; vsak telovadeč naj bi se utrjeval tudi z boksom! Slišal sem pripovedovati, da je boks surov in krvoločni šport. Surov bi bil, če bi se dva borila iz sovraštva ali pa za denarno nagrado. Če pa se borita le za to, da bi se utrdila in da bi se znala braniti n. pr. proti pijanemu nasilnežu, se mi zdi to prav in potrebno. Kakor ni »surovo«, če padeš s češnje in se udariš, tako tudi ni greh, če si pri boku premalo pozoren in te zadene tovariševa rokavica.«

Poslopje visoke šole za telesno vzgojo je stalo ob velikem stadionu, katerega so zgradili za olimpijske igre l. 1916. Sredi obširne gmaine, na kateri so uspevala samo visoko štrleča borova drevesa, so postavili bogat stadion, v katerem je bilo prostora za 60.000 gledalcev. Tam je bil tudi 100 m dolg plavalni bazen, zraven pa dolgo in nizko šolsko poslopje. Tu so bile predavalnice, dvorane za telovadbo, boks, sabljanje, rokoborbo, jiu-jitsu in masažo, laboratoriji, zdravniški in upravni prostori in podobno. Vsega tega pa ne bo nikdo več videl. Vse so porušili do tal in zravnali z zemljo, na istem prostoru pa so zgradili l. 1934. velikanško državno športno polje z novim olimpijskim stadionom in novo akademijo za telesno vzgojo. Pred svetovno vojno so gradili zastofo, zakaj olimpijada je zaradi vojne vihre odpadla; pač pa se je vršila 20 let pozneje, l. 1936.

Od dijaške doma do šole je bilo pičle pol ure hoda. Sama ravnina, sama nerodovitna mivka, grmčevje in skupine kot smreke visokih borov. Tu ste srečevali samo študente telovadbe in športa. V lahkih delavnih oblekah in s telovadnimi čevlji na nogah so hiteli zdaj k vajam, zdaj k predavanjem. Krog stadiona takrat še ni bilo cest, pač pa mehke steze, ki vabijo k teku. Tu se je Tomaž skoraj odvalil hoditi. Če je čutil količjak odvisnih moči v nogah, se je uril zdaj v hitrem, zdaj v počasnem teku. Hoja je za starce in bolnike, za mlade ljudi pa, ki bi naj bili glasniki zdravja in naravnosti, športa in dela, se spodobi da hitijo kakor srne v gozdu in ptice pod nebom. Tako so se fante izurili v teku, da so se lahko tudi v diru mirno pogovarjali in debatirali.

Kadar se je znašel Tomaž sam na poti, je začel glasno govoriti. Med samimi tuji je pogrešal prijazne domače govorice. Vživel se je v do-

mače razmere, v duhu je imel pred seboj poslušalce, katerim je govoril, kakor da bi bil tam v ljudskem domu na telovadnem tečaju. Vse se je posvetil šoli, premišljevanju in snovanju novih načrtov. V knjigah, ki jih je bral in predaval, ki jih je poslušal, ni gledal lijaka, ki vlija v glavo tujo učnost, pač pa nekaj, kar širi strokovno obzore in daje novih pobud.

Precejšen del predavanja se je vršil tudi v središču mesta, kjer ima univerza svoje institute. Krog stadiona so živeli študentje kakor kmetje na deželi, v mesto pa so se odpravljali kakor k maši. Prav polagoma je širil Tomaž svoje obzore po štiri milijonskem morju hiš. Od začetka ga je vsaka novotarija ustavljala in zanimala. Na kolodvorskih podzemskih železnice je odkril posrečene avtomate, v katerih lahko kupiš precej vse, česar potrebuješ mimogrede. Tu si videl avtomate za časopise, zabavne knjige, za cigarete, sadije, obložene žemljice in sladkarije. Poskrbljeno je bilo tudi za nežni svet: ženska, ki bi rada dišala, je vrgla v špranjo 10 pleningov, na kar se je oddolžil avtomat s te ali one vrste parfema...

Vlak podzemske železnice, ki se je pred odhodom avtomatično zapiral, je drvel zdaj neke globoko pod zemljo in pod vodami, zdaj spet visoko nad ulicami. Berlinski meščani, ki so se že leta in leta vozili, so porabili čas za čitanje časopisov, Tomaž pa je budno motril okolice: pod zemljo in pod vodami, pri dnevnih svetlobah pa drvenje na ulicah, stavbe, tekoče reklamne napise, velikanske slike, ki so vabile k filmskim premijeram in ladje, ki so plule po globokih berlinskih kanalih. Precej časa je poteklo, preden je toliko razgrnil zavese tega velikega mesta, da je čutil njegov utrip kot nekaj vsakdanjega.

Kraljica je naredila prvo lasuljo

Sveti Ludvik, francoski kralj, je zaščitnik vseh lasulariev. Ta čast pa prihaja od tegale dogodaka v njegovem življenju: Ko je kralj Ludvik Sveti vodil 6. križarsko vojsko v Sveto deželo (1248—1254), je v severni Afriki hudo obolel. Ta huda bolezen je povzročila, da je mladi kralj izgubil vse lase ter se je vrnil v domovino docela plešast. Takrat pa ljudje niso poznali umetnih lasulj. Toda njegova ljubica kraljica Bianka Kastiljska ni mogla gledati svojega plešastega sina. Zato je prosila vsakega dvorjana, ki je imel lase, podobne sinovim, naj ji daruje nekaj las. Iz teh las je kraljica Bianka sama splela na suknjeno podlago lasuljo ter jo podarila sinu. Ta lasulja sicer ni bila še kdo ve kako popolna, vendar lasulja je bila. Tako je kraljica naredila prvo lasuljo — iz ljubezni do sina.

Ženske nosijo brado

Ženske, ki nosijo brado, so čisto vsakdanja prikazen v francoskem okrožju Loire-el-Garonne. Tam nosi vsaka deseta Francozinja brado. V odstotek bradatih Francozinja pa seveda niso vštete tiste ženske, ki si nadležne kocine odstranjujejo z britjem in raznimi kozmetičnimi sredstvi. Teh žensk je pa seveda zelo malo, ker so ostale zastopnice nežnega spola na svoje brade ponosne in jih nosijo kakor moške. V glavnem mestu okrožja, v Argenu, srečaš na ulici mlada, brhka dekleta, katerim pod nosom in na bradi poganja nežen puh, kakor našim četrto- ali petošolcem, vse starejše pa nosijo že bujne, močno razraščene brade, ki jih tudi marljivo negujejo. Francoska akademija, ki je ta pojav znanstveno raziskovala, je ugotovila, da so bradate ženske zelo podvržene sladkorni bolezni.

Na Danskem dozorela prava kava

V Kodanjskem botaničnem vrtu so pred kratkim predelali majhno količino — prave kave! Mnogo je bilo treba truda in prizadevanj, da se tropsko rastlino, da je končuo sad na njej le dozorel. Po poročilu iz Kodanja, tega prideleka seveda ni dovolj za vse, vendar pa vsaj toliko, da ga bodo lahko nekaj dali dvoru v uporabo, kar ga bo po ostalo, bodo razdelili med ostale botanične vrtove, da bodo tudi oni z njim poskusili svojo srečo.